

Suvremena demogeografska obilježja Koprivničko- đurđevačke Podravine

Janković, Robert

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Science / Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:217:779720>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-14**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Science - University of Zagreb](#)

Robert Janković

**SUVREMENA DEMOGEOGRAFSKA OBILJEŽJA
KOPRIVNIČKO-ĐURĐEVAČKE PODRAVINE**

Diplomski rad

predan na ocjenu Geografskom odsjeku

Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

radi stjecanja akademskog zvanja

magistra geografije

Zagreb

2020.

Ovaj je diplomski rad izrađen u sklopu diplomskog sveučilišnog studija Geografija; smjer: istraživački (Geografski informacijski sustavi) na Geografskom odsjeku Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, pod vodstvom izv. prof. dr. sc. Roka Mišetića.

Sveučilište u Zagrebu
 rad
 Prirodoslovno-matematički fakultet
 Geografski odsjek

Diplomski

Suvremena demogeografska obilježja Koprivničko-đurđevačke Podravine

Robert Janković

Izvadak: Jedno od temeljnih značajki naseljenih prostora je njihova specifičnost u rasporedu naseljenosti i strukture stanovništva u njihovim pojedinim dijelovima. To obilježje karakterizira i Koprivničko-đurđevačku Podravinu, regiju koja predstavlja prostorni okvir ovog rada. U njemu će se proučavati utjecaj reljefa, prometa i povijesnih događaja na demografska obilježja regije. Proučit će se i demografska slika područja uz granicu s Republikom Mađarskom. Odredit će se centralni i periferni dijelovi istraživnog područja. Demogeografski podaci analizirat će se pomoću softvera ArcGIS na razini naselja, te će se provesti usporedbe među manjim dijelovima istraživnog područja. Dodatno će se usporediti dobivene podatke s podacima dobivenima za Koprivničko-križevačku županiju i Republiku Hrvatsku. Osim GIS istraživačkih metoda, u radu će se koristiti i druge istraživačke metode: kartografska, grafička, kvantitativna, komparativna. Glavni cilj ovog rada je otkrivanje dominantnih demografskih procesa u analiziranom području i prikaz važnosti pozitivnih demografskih procesa kao čimbenika u općem razvoju određenog područja.

53 stranice, 22 grafička priloga, 9 tablica, 30 bibliografskih referenci; izvornik na hrvatskom jeziku

Ključne riječi: Koprivničko-đurđevačka Podravina, stanovništvo, demografski procesi

Voditelj: izv. prof. dr. sc. Roko Mišetić

Povjerenstvo: izv. prof. dr. sc. Roko Mišetić
 doc. dr. sc. Ružica Vuk
 doc. dr. sc. Ivan Zupanc

Tema prihvaćena: 7. 2. 2019.

Rad prihvaćen: 13. 2. 2020.

Rad je pohranjen u Središnjoj geografskoj knjižnici Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Marulićev trg 19, Zagreb, Hrvatska.

BASIC DOCUMENTATION CARD

University of Zagreb
Thesis
Faculty of Science
Department of Geography

Master

Contemporary demographic features of the Koprivnica-Đurđevac Podravina Region

Robert Janković

Abstract: One of the basic features of populated areas is their specificity in the distribution of population and population structure in their respective parts. This feature also characterises Koprivnica-Đurđevac Podravina region, which represents the spatial framework of this paper. It will study the impact of relief, traffic and historical events on the demographic characteristics of the region. The demographic picture of the area along the border with Republic of Hungary will also be examined. The central and peripheral parts of the area will also be determined. Demogeographic data will be analysed using settlement-level ArcGIS software and comparisons will be made among smaller sections of the study area. The data obtained will be compared to data obtained for Koprivnica-križevci county and Republic of Croatia. In addition to GIS research methods, other research methods will be used in the paper: cartographic, graphic, quantitative and comparative. The main aim of this paper is to identify dominant demographic processes in the analysed area and to show the importance of positive demographic processes as factors in general development of a particular area.

53 pages, 22 figures, 9 tables, 30 references; original in Croatian

Keywords: Koprivnica-đurđevac Podravina, population, demographic processes

Supervisor: Roko Mišetić, PhD, Associate Professor

Reviewers: Roko Mišetić, PhD, Associate Professor
Ružica Vuk, PhD, Assistant Professor
Ivan Zupanc, PhD, Assistant Professor

Thesis title accepted: 07/02/2019

Thesis accepted: 13/02/2020

Thesis deposited in Central Geographic Library, Faculty of Science, University of Zagreb, Marulićev trg 19, Zagreb, Croatia.

Sadržaj

1. UVOD	1
1.1. Predmet istraživanja	1
1.2. Vremensko-prostorni obuhvat istraživanja.....	1
1.3. Cilj i zadatci istraživanja	2
2. PREGLED DOSADAŠNJIH ISTRAŽIVANJA I LITERATURE.....	2
3. IZVORI PODATAKA I METODOLOGIJA	3
4. GEOGRAFSKA OBILJEŽJA KOPRIVNIČKO-ĐURĐEVAČKE PODRAVINE	3
4.1. Geografski položaj Koprivničko-đurđevačke Podravine	3
4.2. Prirodno-geografska obilježja.....	6
4.3. Historijsko-geografski razvoj.....	9
5. BROJ I RAZMJEŠTAJ STANOVNIŠTVA KOPRIVNIČKO-ĐURĐEVAČKE PODRAVINE	11
5.1. Gustoća naseljenosti	19
6. KRETANJE STANOVNIŠTVA KOPRIVNIČKO-ĐURĐEVAČKE PODRAVINE	22
6.1. Ukupno (opće) kretanje stanovništva Koprivničko-đurđevačke Podravine	22
6.2. Prirodno kretanje stanovništva Koprivničko-đurđevačke Podravine.....	33
6.3. Migracije.....	37
7. SASTAV STANOVNIŠTVA KOPRIVNIČKO-ĐURĐEVAČKE PODRAVINE PREMA DOBI I SPOLU	41
8. DRUŠTVENO-GOSPODARSKI SASTAV STANOVNIŠTVA KOPRIVNIČKO- ĐURĐEVAČKE PODRAVINE.....	44
8.1. Ekonomska struktura.....	44
8.2. Obrazovna struktura	46
9. ZAKLJUČAK.....	48
POPIS LITERATURE	49
POPIS IZVORA	50
POPIS SLIKA.....	52
POPIS TABLICA	53

1. UVOD

U ovom radu će se analizirati složeni demografski procesi na području Koprivničko-đurđevačke Podravine. Koprivničko-đurđevačka Podravina dio je Gornje Podravine oko gradova Koprivnice i Đurđevca. Sastoji se od dva upravna grada i osamnaest općina koji se svi nalaze unutar Koprivničko-križevačke županije. Prvenstveno će se analizirati demografske promjene od popisa 1991. godine do danas uz objašnjenja navedenih promjena. Kratko će se proučiti i demografske promjene ovog prostora od 1857. godine do danas. Cilj ovoga rada je demografska analiza Koprivničko-đurđevačke Podravine i njihov utjecaj na ostale društveno-gospodarske procese. Dat će se pregled razmještaja stanovništva, analizirati opće kretanje stanovništva i prikazati strukture stanovništva. Za analize će se koristiti službeni podaci Državnog zavoda za statistiku i dostupna literatura. Demografske promjene prikazat će se analitičkim metodama i primjenom GIS alata.

1.1. Predmet istraživanja

Predmet istraživanja ovog rada je demografski razvoj Koprivničko-đurđevačke Podravine od 1991. godine do danas. Istražit će se demografski procesi na području Koprivničko-đurđevačke Podravine. Od njih će se detaljnije istražiti broj i razmještaj stanovništva, ukupno kretanje stanovništva od 1991. godine do danas, sastav stanovništva prema dobi i spolu i društveno-gospodarski sastav stanovništva.

1.2. Vremensko-prostorni obuhvat istraživanja

Vremenski obuhvat ovog istraživanja je razdoblje od 1991. godine do danas ili do zadnjeg popisa stanovništva 2011. godine. Za istraživanje će se koristiti podaci DZS-a. Za sve analize koristit će se posljednji dostupni podaci, što su u većini podaci popisa 2011. godine. Za podatke o rođenima i umrlima koristit će se podaci na godišnjoj razini, tako da će zadnji podaci o rođenima i umrlima biti iz 2018. godine, objavljeni u ljeto 2019. godine. Radi lakšeg zaključivanja, nekad će biti navedeni podaci s popisa prije 1991. godine.

Prostorni obuhvat istraživanja odnosi se na Koprivničko-đurđevačku Podravinu, dio Gornje hrvatske Podravine oko Koprivnice i Đurđevca. Na ovom prostoru nalazi se 129 naselja podijeljeno u dva upravna grada i osamnaest općina. Cijela Koprivničko-đurđevačka Podravina nalazi se u Koprivničko-križevačkoj županiji.

1.3. Cilj i zadatci istraživanja

Cilj ovog rada je provesti detaljnu demografsku analizu područja Koprivničko-đurđevačke Podravine unazad zadnjih 30-ak godina. Proučit će se opće, prirodno i mehaničko kretanje stanovništva. Na temelju rezultata doći će se do zaključaka kakva su trenutna demografska obilježja te će se iznijeti pretpostavke za kretanje stanovništva u budućnosti. Objasniti će se specifičnosti ovog prostora i njegov utjecaj na razmještaj i gustoću naseljenosti. Navest će se prednosti koje se mogu iskoristiti za poboljšanje demografskih obilježja, ali i prijetnje demografskom razvoju.

2. PREGLED DOSADAŠNJIH ISTRAŽIVANJA I LITERATURE

Demografska analiza područja Koprivničko-đurđevačke Podravine kao zasebne prostorne cjeline nije još bila temom neke znanstvene publikacije, ponajviše jer Koprivničko-đurđevačka Podravina nikad nije postojala kao administrativna jedinica. Nasuprot tome, prostor Podravine ili njeni sastavni dijelovi prisutni su u nizu znanstvenih i stručnih radova. Rudolf Horvat napisao je 1933. godine „*Hrvatsku Podravinu*“, jedan od prvih suvremenih radova koji opisuje prilike u Podravini unazad par stoljeća. Rad opisuje naselja po župama.

Dragutin Feletar ima najveći opus znanstvenih radova o Podravini, od kojih se ističe „*Podravina – Općine Koprivnica, Đurđevac i Ludbreg u prošlosti i sadašnjosti*“ iz 1988. godine. Navedeno djelo opisuje područje Ludbrega, Koprivnice i Đurđevca od prapovijesti do 1945. godine. U članku „*Prirodna osnova kao čimbenik naseljenosti gornje hrvatske Podravine*“ detaljno opisuje geološku, klimatološku, hidrološku osnovu gornjopodravskog kraja i njen utjecaj na raspored naseljenosti.

Ivo Nejašmić napisao je 2005. godine knjigu koja obuhvaća sve grane demogeografije. „*Demogeografija – Stanovništvo u prostornim odnosima i procesima*“ detaljno objašnjava demografske procese u prostoru, navodi razloge demografskog kretanja te pojašnjava prostornu pokretljivost stanovništva kao novi demografski faktor.

Analize stanovništva provedene su na temelju podataka Državnog zavoda za statistiku. Korišteni su popisni podaci za 1991., 2001. i 2011. godinu, te mnogi drugi popisi i ljetopisi.

3. IZVORI PODATAKA I METODOLOGIJA

Za ovo istraživanje korišteni su podaci Državnog zavoda za statistiku od kojih je većina bila dostupna na službenim internetskim stranicama DZS-a. Podaci nedostupni na internetu dobavljeni su slanjem zahtjeva DZS-u putem elektroničke pošte.

Od metoda najviše su korištene metode analize i sinteze, uz kartografske i grafičke metode. Od softverskih programa korišteni su Microsoft Office Excel 2016 u kojem su izrađene tablice i dijagrami i ESRI ArcGIS 10.3 u kojem su izrađeni kartografski prilozi.

Broj naselja i općina i broj naselja po općinama od 1991. godine do danas se nije promijenio u Koprivničko-đurđevačkoj Podravini što je dobro za usporedbu popisnih podataka. Unatoč tome, neka naselja promijenila su svoje granice pa su neki dijelovi naselja postali dio drugog naselja.

Kod izrade rada pojavljuje se problem u usporedbi popisnih podataka različitih godina zbog razlika u metodologiji prikupljanja istih. Problem se točnije odnosi na podatke o ukupnom stanovništvu. Do 1991. godine uključujući i popis 1991. primjenjivala se metoda *de iure* (stalno stanovništvo), dok se od 2001. godine primjenjuje metoda *de facto* („place of usual residence“, „uobičajeno mjesto stanovanja“). Na zadnjem popisu 2011. godine je primijenjena *de facto* metoda uz uvođenje dodatnog kriterija namjere odsutnosti za uključivanje ili isključivanje osoba. U popise u kojima se primjenjuje metoda *de iure* (popis 1991. i ranije) uključivane su sve osobe koje su u vrijeme popisa bile u inozemstvu, neovisno od duljini boravka.

4. GEOGRAFSKA OBILJEŽJA KOPRIVNIČKO-ĐURĐEVAČKE PODRAVINE

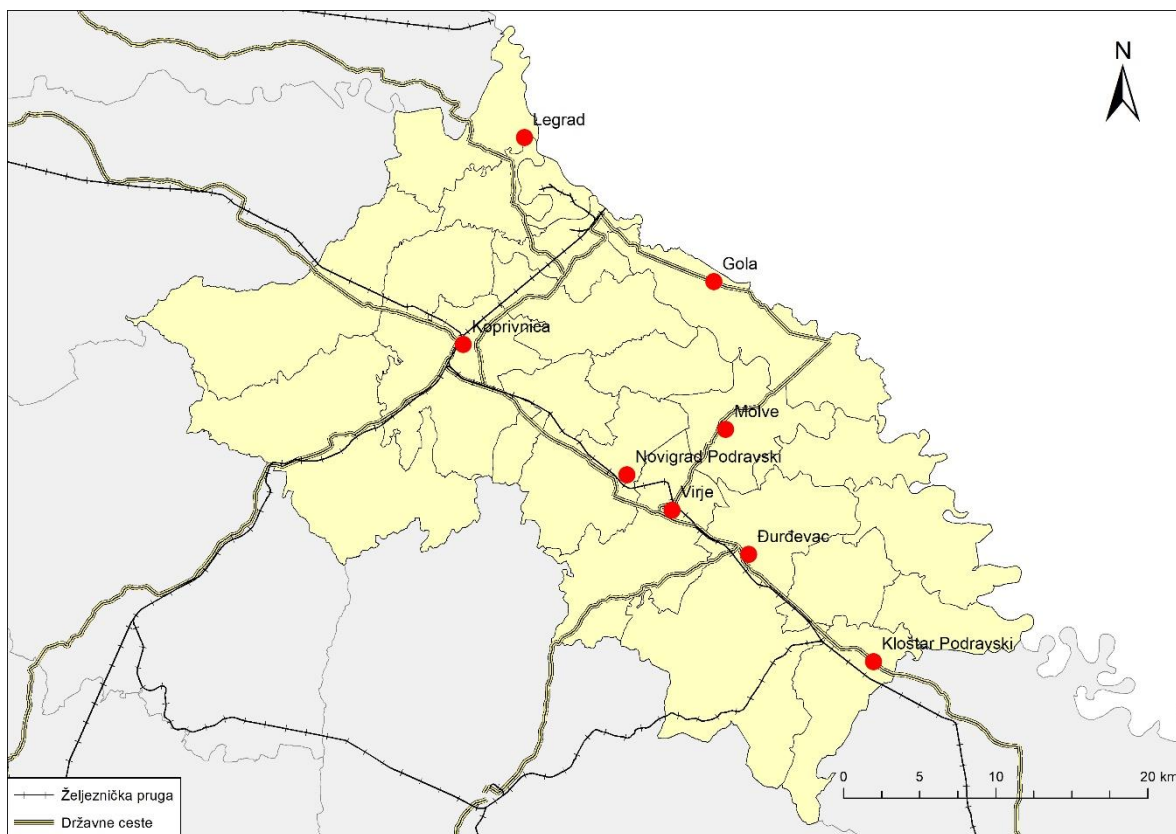
4.1. Geografski položaj Koprivničko-đurđevačke Podravine

Koprivničko-đurđevačka Podravina ime je za dio gornjopodravskog prostora veće hrvatske regije Podravine. Najvažnija središta su Koprivnica i Đurđevac. Ima smjer pružanja jugoistok-sjeverozapad. Nalazi se između Varaždinske Podravine na sjeverozapadu, Međimurja na sjeveru, Republike Mađarske na sjeveroistoku, Slavonske Podravine na jugoistoku i Kalničkog gorja i Bilogore na jugozapadu. Koprivničko-

đurđevačka Podravina često je kroz povijest imala granični položaj između više kultura, što je utjecalo na njenu bogatu i raznoliku baštinu. Regija i danas ima granični položaj zbog granice s Republikom Mađarskom. Koprivničko-đurđevačka Podravina dio je Središnje Hrvatske, koja čini dio velike peripanonske zavale. „Središnja Hrvatska je smještena između alpskog bastiona i Dinarskog gorja, kao prirodna veza Jadranskog mora i kontinentskog zaleđa, koja vodi preko gorskoga „hrvatskoga praga“. To joj osigurava posebnu ulogu u novim odnosima pojačanog povezivanja i suradnje. U suvremenome globalnom životu i orijentaciji prema slobodnim pomorskim putovima i privlačnim primorjima taj prostor dobiva i međunarodno značenje“ (Roglić, 2006).

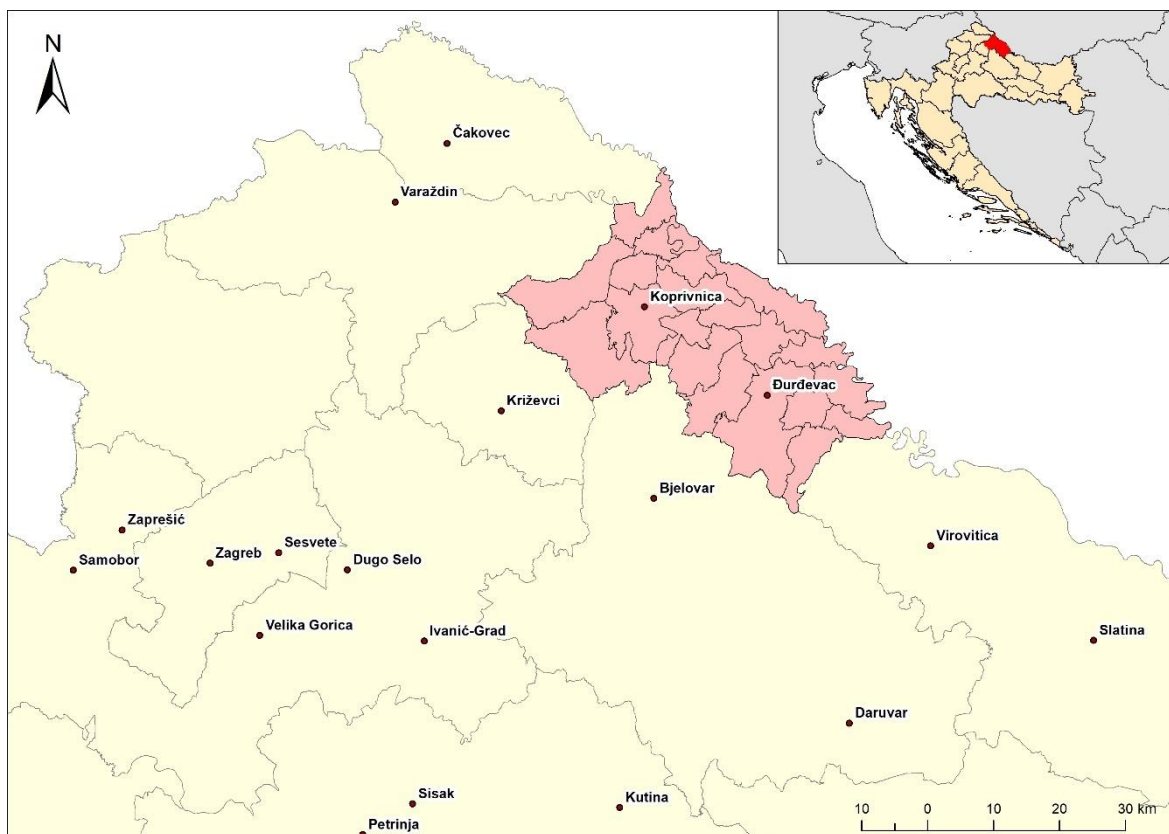
Što se tiče prometnog položaja, Koprivničko-đurđevačka Podravina nalazi se na paneuropskom koridoru Vb (Rijeka – Zagreb – Budimpešta) koji sječe regiju poprečno. Najvažniji oblik prometa koridora Vb koji prolazi kroz Koprivničko-đurđevačku Podravinu je željeznička pruga Rijeka – Zagreb – Budimpešta koja prolazi kroz regiju od Koprivnice do Botova, gdje se nastavlja u Republici Mađarskoj. Koridor X (Salzburg – Villach – Ljubljana – Zagreb – Beograd – Skopje – Solun)) zaobilazi Koprivničko-đurđevačku Podravinu preko Zagreba kao i njegov ogranak a (Graz – Maribor – Zagreb), dok ju ogranak b koridora X zaobilazi preko Budimpešte (Budimpešta – Beograd) (Prometna Zona, 2015).

Od nacionalnog značaja za prometno povezivanje jest državna cesta D2, poznatiju pod imenom Podravska magistrala (Dubrava Križovljanska – Varaždin – Virovitica – Našice – Osijek – Vukovar – granični prijelaz Ilok) koja prolazi uzdužno kroz Koprivničko-đurđevačku Podravinu te kroz oba dva grada (Kos i dr., 2013). Državna cesta D10 povezuje Koprivnicu preko Križevaca s autocestom A4 u blizini Zagreba. Državna cesta D20 povezuje Koprivnicu preko Đelekovca i Legrada s Donjom Dubravom i Čakovcem. Državna cesta D41 povezuje Koprivnicu s graničnim prijelazom na granici s Republikom Mađarskom u Goli. Državna cesta D43 povezuje Đurđevac s Bjelovarom preko Šemovaca. Državna cesta D210 povezuje Virje s Golom preko Molvi i Ždale (NN 103/2018). Željeznička pruga prati Podravsku magistralu na području regije. Najvažnije prometno čvorište je Koprivnica u kojoj se sijeku koridor Vb i Podravska magistrala (sl. 1).

Sl. 1. Željeznička pruga i važnije državne ceste na području Koprivničko-đurđevačke Podravine

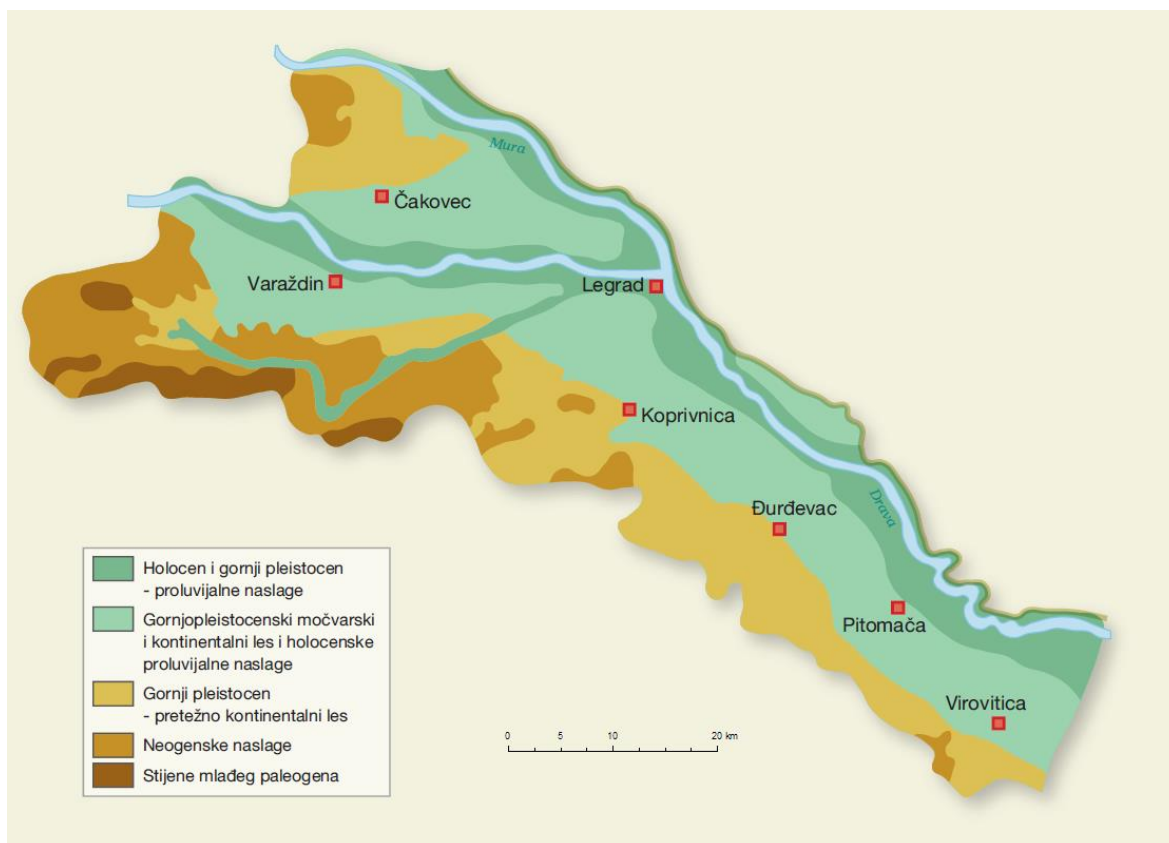
Koprivničko-đurđevačka Podravina čini sjeveroistočni dio Koprivničko-križevačke županije. Sastoji se od dva upravna grada (Koprivnica, Đurđevac) i osamnaest općina (Drnje, Đelekovec, Ferdinandovac, Gola, Hlebine, Kalinovac, Kloštar Podravski, Koprivnički Bregi, Koprivnički Ivanec, Legrad, Molve, Novigrad Podravski, Novo Virje, Peteranec, Podravske Sesvete, Rasinja, Sokolovac, Virje). Sveukupno ima 129 naselja (2011. godine) (sl. 2).

Sl. 2. Geografski položaj Koprivničko-đurđevačke Podravine

4.2. Prirodno-geografska obilježja

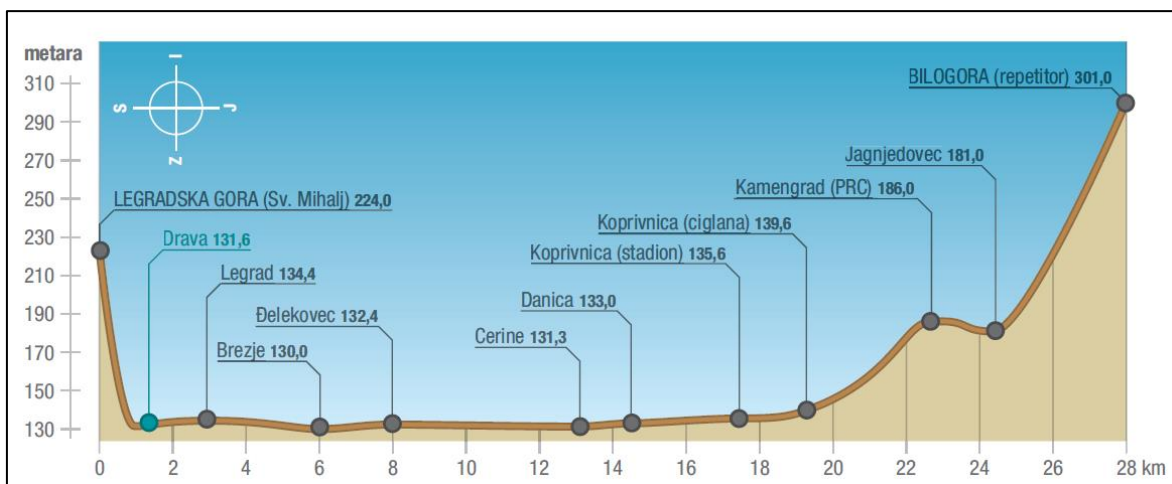
Koprivničko-đurđevačku Podravinu obilježava prijelaz od područja pobrđa do najnižih reljefnih oblika u smjeru jugozapad-sjeveroistok. To je prijelazni prostor između gornjopodravsko-međimurskog i virovitičko-podravskog sektora hrvatske Podravine. Reljefno raščlanjeno pobrđe koje se spušta prema jugoistoku životno je povezano s terasama dviju razina: zonom podravskih pijesaka i dravske naplavne ravnice, tj. poloja koji djelomično zauzima i lijevu obalu Drave (Magaš, 2013).

Sl. 3. Prostorni raspored osnovnih površinskih sedimenata u Gornoj Podravini i Međimurju

Izvor: Feletar, D., 2008: Prirodna osnova kao čimbenik naseljenosti gornje hrvatske Podravine

Na sjeveru i jugu nalaze se pobrđa iz starijeg i srednjeg neogena (nadmorske visine uglavnom od 200 do 300 metara), a između njih smjestila se dravska nizina prosječne širine od 20 do 30 kilometara (sl. 4). Tok rijeke Drave nalazi se u tom poprečnom profilu posve asimetrično - podno mađarske Legradske gore, odnosno nizvodno u vlastitim naslagama na rubu mađarske Panonije. Za Dravsku potolinu, kao i za prostorni raspored naseljenosti, karakterističan je hipsometrijski profil od Legradske gore na sjeveru do bila Bilogore na jugu (Feletar, 2008).

Sl. 4. Poprečni hipsometrijski profil Podravine od Legradske gore do bila Bilogore

Izvor: Feletar, D., 2008: Prirodna osnova kao čimbenik naseljenosti gornje hrvatske Podravine

U Koprivničko-đurđevačkoj Podravini pojavljuju se dva tipa reljefa: tektonsko-akumulacijski (poloji, kontaktne terase, Đurđevački pijesci) i denudacijsko-akumulacijski (sjeverni obronci Bilogore).

Kod tektonsko-akumulacijskog reljefa najvažnije je spomenuti poloje koji zauzimaju najveću površinu. Uz korito Drave i u Pridravlju proteže se naplavna holocena ravan koju čine niski poloji koji su još prije jedno stoljeće bili znatnije zamočvareniji nego danas. Poloji se najviše nalaze uz rijeku Dravu, ali nalazimo ih i u uskim dolinama dravskih pritoka sa Kalnika i Bilogore. Južnije od poloja protežu se würmske i holocene terase. Na njihovom području nalazi se i prirodni fenomen ovog područja – Đurđevački pijesci. Zbog meandriranja Drave u prošlosti, teren uz samu rijeku je povišen, te su najniži poloji udaljeni 2 do 3 kilometra od rijeke. Sama visinska razlika između obale Drave i najnižih poloja je nezamjetnih 1 do 3 metra. Zbog toga potoci koji teku s Kalnika i Bilogore teku po desetak kilometara uz uzdignuto korito Drave da bi se u nju ulili nizvodno.

Drugi oblik tektonsko-akumulacijskog reljefa čine würmske i holocene terase koje se nalaze između dravskih poloja na sjeveru i pobrđa na jugu. Gledano od poloja prema pobrđu, uz same poloje nalazi se jedna holocena terasa, a od nje prema jugu nalaze se još dvije würmske. Ovaj prostor čini okosnicu naseljenosti ovog područja u povijesti i danas. Würmske terase najšire su na poprečnom smjeru Legrad – Rasinja, Drnje – Jagnjedovec i Hlebine – Novigrad Podravski. Na prostoru würmskih terasa nalaze se sva veća naselja Koprivničko-đurđevačke Podravine izuzev Đurđevca. Kod Đurđevca je prostor terasa sužen zbog nanosa Đurđevačkih pijesaka. Würmske i holocene terase su na nekoliko mjesta presječene plavinama ili nanosima prenesenima fluvijalnom erozijom s južnih pobrđa. Kroz

povijest su würmske terase bile ocjedito područje što danas pogoduje agrarnom iskorištavanju tla ovog prostora.

Prirodni fenomen ovog prostora su fosilna dinska polja u Đurđevačkoj Podravini nazvana Đurđevački pijesci. Šire područje Đurđevačkih pijesaka proteže se od Peteranca, Drnja i Hlebina na zapadu sve do Virovitice na istoku. Uže područje nalazi se kod Molvi, Đurđevca i Kalinovca. U rubnim područjima debljina sloja pijeska je oko 15 metara dok na Boriku kod Đurđevca je debljina 80 metara (Feletar, 2008).

Prema Köppenovoj klasifikaciji cijeli prostor Koprivničko-đurđevačke Podravine ima umjereno toplu vlažnu klimu s toplim ljetima (Cfb). Količina padalina smanjuje se od zapada prema istoku zbog utjecaja kontinentalnosti. U razdoblju 2012.-2019. Koprivnica je imala prosjek od 902,2 mm padalina godišnje dok je Đurđevac imao 886,5 mm.

Prirodno-geografske značajke ovog prostora utječu na raspored i veličinu naselja. Moguće je uočiti četiri zone naseljenosti: zona naseljenosti uz uzdignuto dravsko korito i na polojima, zona naseljenosti na nižim holocenim riječnim terasama, zona naseljenosti na würmskim terasama, zona naseljenosti na sjevernim kontaktnim obroncima neogenoga gorja (sl. 3). Kroz povijest se najpovoljnija lokacija za naseljavanje mijenjala radi poljoprivrede, tehnologije, politike, ratova. Najviše naselja iz prapovijesti pronađeno je na kontaktnom području terasa i pobrđa. Za vrijeme antike kontaktno područje terasa i pobrđa ostaje najpovoljnijom lokacijom za naseljavanje. Na obroncima Bilogore i Kalnika iskorištavale su se šume, a kvalitetno tlo terasa iskorištavalo se za poljoprivredu. U vrijeme seoba naroda (6. i 7. st.) naseljavaju se poloji i močvarna područja Drave i niži tokovi pritoka sa pobrđa. Život uz Dravu bio je privlačan radi ribarstva, izgradnje mlinova, vađenja šljunka, uzgoja trstike, ali je bilo i rizično živjeti u poplavnom području. Zona naseljenosti na nižim holocenim riječnim terasama izrazito je bila važna od polovice 19. st. do polovice 20. st. zbog velike potrebe za poljoprivrednim zemljištem. Industrijalizacijom u 60-im godinama 20. stoljeća ovo područje doživljava egzodus stanovništva koje se seli u industrijska naselja koja se najviše nalaze na würmskim terasama (Feletar, 2008).

4.3. Historijsko-geografski razvoj

Koprivničko-đurđevačka Podravina područje je s dugom povijesti naseljavanja. Najranija arheološka otkrića sežu čak do ranog paleolitika. U brončanom i željeznom dobu ovaj prostor naseljava panonski narod Jasi (Iassi). U 3. stoljeću pr. Kr. na ovaj prostor dolazi keltsko pleme Taurisci. U 1. stoljeću pr. Kr. rimske legije zauzimaju

dravski prostor sve do Dunava. Mreža današnjih prometnica Koprivničko-đurđevačke Podravine formirana je za vrijeme rimske vladavine. Današnja Podravska magistrala većim dijelom se nalazi gdje se nalazila rimska cesta koja je spajala Poetovio (Ptuj) i Mursu (Osijek). Budući da je Podravina u to doba bila šumovit kraj u dijelu pobrđa, i močvarni kraj u dravskoj dolini, najveća naselja u rimsko doba nicala su uz prometnice. Na današnjoj Podravskoj magistrali bila su smještena naselja Sunista (Kunovec Breg), Piretis (Farkašić kod Koprivnice), Lentulus (Virje) i Louta/Lonia (Kloštar Podravski). Većina naselja nalazila se na području würmskih terasa. Cesta koja je vodila u današnju Mađarsku prolazila je kroz rimsko naselje koje se smjestilo u Novačkoj. Na području centra Koprivnice nisu pronađeni arheološki ostaci velikog rimskog naselja, ali je 3 km južno bilo smješteno rimsko naselje Piretis kod Farkašića i 6 km zapadno rimsko naselje Sunista u današnjem prigradskom naselju Kunovec Bregu. Za vrijeme kopanja rovova 1944. godine, u samom centru Koprivnice pronađene su kosti, rimska potkova i kameni temelji. Na području Novigrada Podravskog sjekle su se longitudinalna cesta Poetovio-Mursa i manje važne poprečne ceste koje su prema sjeveru prolazile kroz Delove, Hlebine, Novačku i Golu, a prema jugu dolinom Komarnice (Feletar, 1988).

U 5. i 6. stoljeću rimska vlast se ruši mnogim naletima Gota, Huna, Langobarda i Avara s istoka. S njima dolaze i Slaveni. U Koprivničko-đurđevačku Podravinu Slaveni dolaze nakon 750. godine. Do kraja 8. stoljeća ovim područjem vladaju Avari, a njihovu vlast ruše Franci uz pomoć Slavena (Hrvata). Rimska naselja se napuštaju, i grade se naselja na skrivenijim lokacija zbog provala razbojničkih plemena. Grade se gradine Gradišćak (Legrad), Struga (Hlebine), Prodavić (Virje), Sušica (Đurđevac), Pepelara (Gola) i Gradić (Torčec). Skoro sve navedene gradine nalaze se u zonama uzdignutog dravskog korita i holocenih terasa. U kasnijem srednjem vijeku formira se mreža putova i raster prostornog rasporeda naselja koji se nije puno promijenio do danas. Centar naseljenosti vraća se na područje kontakta terasa i pobrđa zbog najboljeg ratarskog iskorištavanja. Stara rimska prometnica Poetovio-Mursa sačuvala je svoju važnost. Na njenom pravcu nastaju naselja Rasinja, Kuzminec, Koprivnica, Kamengrad (Starigrad), Kraljevo Brdo (Borovljani), Gradina (Vlaislav), Komarnica-Poljan Grad (Novigrad Podravski), Zdelja (Miholjanec), Prodavić (Virje), Đurđevac, Budrovac, Prugovac i Grbonog (Kloštar Podravski). Godine 1356. Koprivnica postaje slobodni kraljevski grad. Trgovina jača u naseljima.

Podravina u 16. stoljeću stradava pod naletima Osmanlija s istoka. U to doba Koprivničko-đurđevačka Podravina bila je dio Habsburške Monarhije. Na prijelazu iz 16. u 17. stoljeće ustaljena je granica između Habsburške Monarhije i Osmanskog Carstva. Na

području Koprivničko-đurđevačke Podravine ta granica protezala se na liniji Kloštar Podravski-Kalinovac-rijeka Drava-rijeka Mura. Vojna krajina oformljena je na području Podravine već 1548. godine. Područje Koprivnice i sjeverozapadno od nje nije spadalo pod Vojnu krajinu, dok su već susjedna naselja Peteranec, Hlebine i Novigrad Podravski bila dio nje. U doba osmanskih osvajanja grade se bedemi u Koprivnici, utvrda Novi Zrin kod Legrada, utvrda u Đurđevcu (Horvat, 1997).

Nakon povlačenja Osmanlija Vojna krajina zadržala je funkciju i prostorni obuhvat do 19. stoljeća. Za vrijeme ilirskog preporoda, Podravina postaje tranzitno područje za hrvatsku vojsku pri gušenju mađarske revolucije protiv Habsburgovaca. Razvija se poljoprivreda i kasnije industrija. Đurđevac i Virje su centri naseljenosti. U 20. stoljeću počinje se isticati Koprivnica kao centar naseljenosti te kao centar industrije. U SFRJ nastaju nove općine. Jugoslavenske općine Đurđevac, Koprivnica i Križevci čine današnju Koprivničko-križevačku županiju, a općine Đurđevac i Koprivnica čine predmet istraživanja ovog rada, Koprivničko-đurđevačku Podravinu.

5. BROJ I RAZMJEŠTAJ STANOVNIŠTVA KOPRIVNIČKO-ĐURĐEVAČKE PODRAVINE

Koprivničko-đurđevačku Podravinu čine dva upravna grada (Koprivnica, Đurđevac) i osamnaest općina (Drnje, Đelekovec, Ferdinandovac, Gola, Hlebine, Kalinovac, Kloštar Podravski, Koprivnički Bregi, Koprivnički Ivanec, Legrad, Molve, Novigrad Podravski, Novo Virje, Peteranec, Podravske Sesvete, Rasinja, Sokolovac, Virje). Unutar tog područja postoji sveukupno 129 naselja po popisu iz 2011. godine. Unazad zadnja dva popisa (1991. i 2001.) nijedno naselje nije izdvojeno iz većeg naselja i nijedno naselje nije postalo dijelom drugog većeg naselja tako da je i u tim popisima broj naselja jednak kao i 2011. Ukupni broj stanovnika Koprivničko-đurđevačke Podravine je 81 527 stanovnika. Upravnom gradu Koprivnici pripada devet naselja: Koprivnica, Bakovčica, Draganovec, Herešin, Jagnjedovec, Kunovec Breg, Reka, Starigrad i Štaglinec s ukupno 30 854 stanovnika. Upravnom gradu Đurđevcu pripada devet naselja: Đurđevac, Budrovac, Čepelovac, Grkine, Mičetinac, Severovci, Sirova Katalena i Suha Katalena s ukupno 8264 stanovnika. Općini Drnje pripadaju tri naselja: Drnje, Botovo i Torčec s ukupno 1863 stanovnika. Općini Đelekovec pripadaju dva naselja: Đelekovec i Imbriovec s ukupno 1533 stanovnika. Općini

Ferdinandovac pripadaju dva naselja: Ferdinandovac i Brodić s ukupno 1750 stanovnika. Općini Gola pripada pet naselja: Gola, Gotalovo, Novačka, Otočka i Ždala s ukupno 2431 stanovnikom. Općini Hlebine pripadaju dva naselja: Hlebine i Gabajeva Greda s ukupno 1304 stanovnika. Općini Kalinovac pripadaju tri naselja: Kalinovac, Batinske i Molvice s ukupno 1597 stanovnika. Općini Kloštar Podravski pripadaju četiri naselja: Kloštar Podravski, Budančevica, Kozarevac, Prugovac s ukupno 3306 stanovnika. Općini Koprivnički Bregi pripadaju tri naselja: Koprivnički Bregi, Glogovac, Jeduševac s ukupno 2381 stanovnikom. Općini Koprivnički Ivanec pripada pet naselja: Koprivnički Ivanec, Botinovec, Goričko, Kunovec i Pustakovec s ukupno 2121 stanovnikom. Općini Legrad pripada sedam naselja: Legrad, Antolovec, Kutnjak, Mali Otok, Selnica Podravska, Veliki Otok, Zablatje s ukupno 2241 stanovnikom. Općini Molve pripadaju tri naselja: Molve, Čingi-Lingi, Molve Grede s ukupno 2189 stanovnika. Općini Novigrad Podravski pripada sedam naselja: Novigrad Podravski, Borovljani, Delovi, Javorovac, Plavšinc, Srdinac i Vlaislav s ukupno 2872 stanovnika. Općini Novo Virje pripada jedno, istoimeno naselje s ukupno 1216 stanovnika. Općini Peteranec pripadaju tri naselja: Peteranec, Komatnica i Sigetec s ukupno 2704 stanovnika. Općini Podravske Sesvete pripada jedno, istoimeno naselje s ukupno 1630 stanovnika. Općini Rasinja pripada 21 naselje: Rasinja, Belanovo Selo, Cvetkovec, Duga Rijeka, Gorica, Grbaševac, Ivančec, Koledinec, Kuzminec, Ludbreški Ivanac, Lukovec, Mala Rasinjica, Mala Rijeka, Prkos, Radeljevo Selo, Ribnjak, Subotica Podravska, Velika Rasinjica, Veliki Grabičani, Veliki Poganac, Vojvodinec s ukupno 3267 stanovnika. Općini Sokolovac pripadaju 32 naselja: Sokolovac, Brđani Sokolovački, Domaji, Donja Velika, Donjara, Donji Maslarac, Gornja Velika, Gornji Maslarac, Grdak, Hudovljani, Jankovac, Kamenica, Ladislav Sokolovački, Lepavina, Mala Branjska, Mala Mučna, Mali Botinovac, Mali Grabičani, Mali Poganac, Miličani, Paunovac, Peščenik, Prnjavor Lepavinski, Rijeka Koprivnička, Rovištanci, Srijem, Široko Selo, Trnovac Sokolovački, Velika Branjska, Velika Mučna, Veliki Botinovac i Vrhovac Sokolovački s ukupno 3417 stanovnika. Općini Virje pripada šest naselja: Virje, Donje Zdjelice, Hampovica, Miholjanec, Rakitnica i Šemovci s ukupno 4587 stanovnika.

Broj stanovnika upravnih gradova i općina Koprivničko-đurđevačke Podravine kreće se od 1216 do 30 854. Prosječan broj stanovnika po općini je 4076. Prosječan broj stanovnika po naselju je 632 stanovnika. Na rezultate izračunavanja aritmetičke sredine utjecali su grad Đurđevac i grad Koprivnica sa svojom veličinom. Usporedbom broja stanovnika najvećeg (Koprivnica: 23 955) i najmanjeg naselja (Čingi-Lingi: 9) može se ustanoviti velika polariziranost naseljenosti (tab. 1). U sedam najvećih naselja (Koprivnica, Đurđevac, Virje,

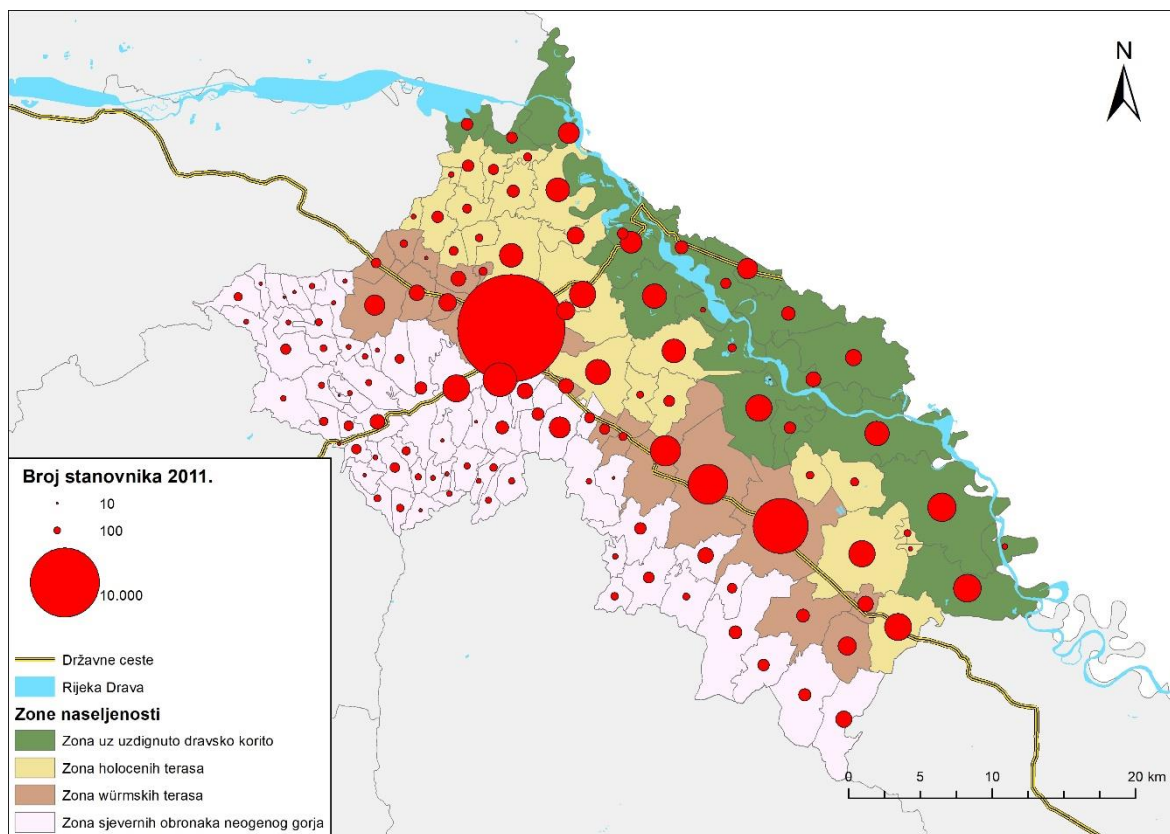
Starigrad, Novigrad Podravski, Ferdinandovac i Podravske Sesvete) živi oko 50 % stanovništva (41 212 stanovnika). Takav razmještaj stanovništva nije dobar temelj za gospodarski i demografski razvoj. Određena mala naselja nemaju ni dovoljan broj stanovnika da naselja ostvare svoje lokalne funkcije.

Tab. 1. Naselja Koprivničko-đurđevačke Podravine po veličini i broju stanovnika 2011. godine

Broj Stanovnika	Naselja			Stanovništvo		
	Broj	Udio %	Kum. %	Broj	Udio %	Kum. %
<200	64	49,61	49,61	5358	6,57	6,57
200-500	32	24,81	74,42	9797	12,02	18,59
500-1000	15	11,63	86,05	10486	12,86	31,45
1000-2000	14	10,85	96,90	19894	24,40	55,85
>2000	4	3,10	100,00	35992	44,15	100,00
Ukupno	129	100,00		81527	100,00	

Izvor: Popis stanovništva 2011., www.dzs.hr (12. 12. 2019.)

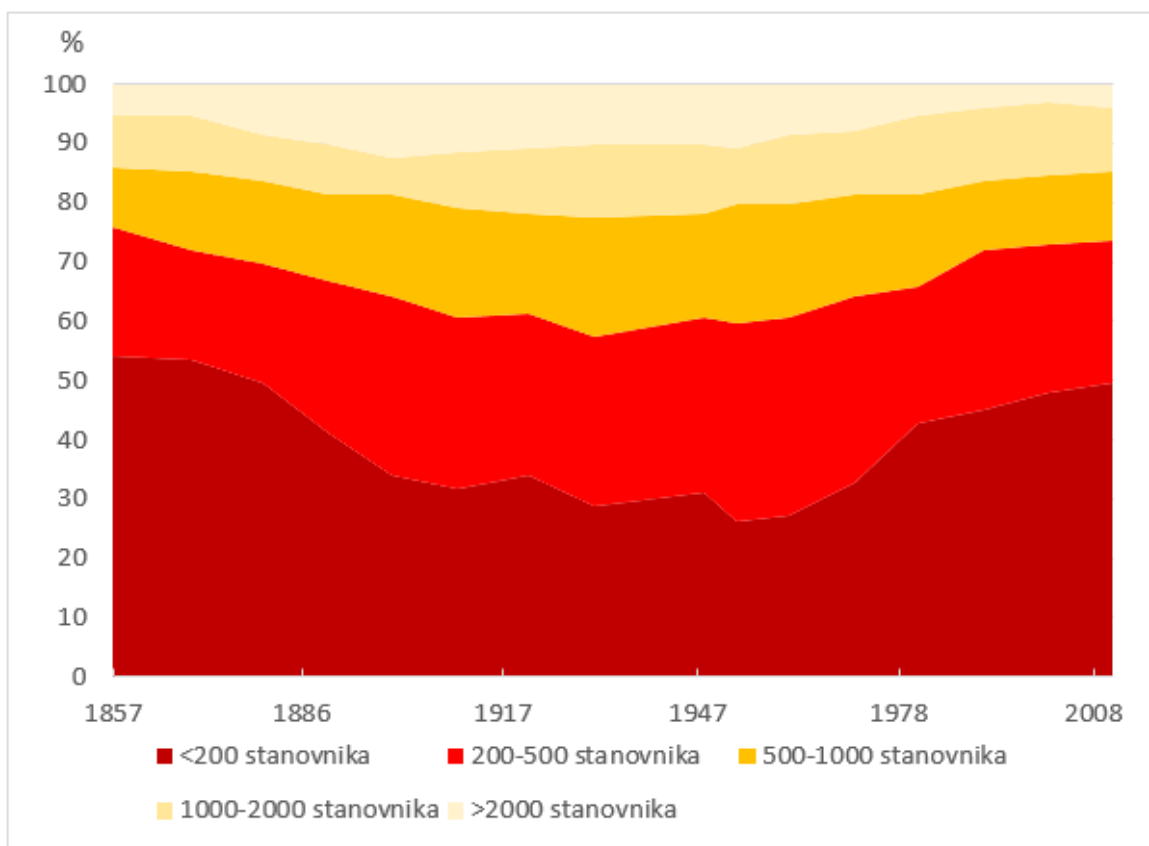
Iz tablice se može iščitati da najviše naselja ima manje od 200 stanovnika (49,61 %) u kojima je 2011. godine živjelo samo 6,57 % ukupnog stanovništva. Skoro polovica stanovništva (44,15 %) živi u naseljima s više od 2000 stanovnika. To su gradovi Koprivnica i Đurđevac te naselja Virje i Starigrad. Oba gradska naselja imaju dugu povijest naseljenosti. Koprivnica je starija od 600 godina (postaje slobodni kraljevski grad 1356. godine), Đurđevac se spominje 1267. godine. Đurđevac, danas višestruko manji od Koprivnice, imao je važniju ulogu kroz povijest od Koprivnice koja se kao grad intenzivnije razvija tek u 20. stoljeću.

Sl. 5. Naselja Koprivničko-đurđevačke Podravine po broju stanovnika 2011. godine

Izvor: Popis stanovništva 2011., www.dzs.hr (12. 12. 2019.)

Na sl. 5 lako se mogu uočiti zone naseljenosti Koprivničko-đurđevačke Podravine. Zone naseljenosti ovog prostora protežu se u smjeru sjeverozapad-jugoistok. Dvije najzapadnije općine (Rasinja i Sokolovac) većinom se nalaze na području pobrđa Bilogore i Kalnika. Kod njih je vidljiva gusta mreža naselja s malo stanovnika. U zoni würmskih terasa nalaze se najveća naselja i oba grada: Koprivnica i Đurđevac. Ova zona najbolje se razvija zbog najbolje prometne povezanosti. Željeznička pruga i Podravska magistrala prolaze kroz Koprivnicu, Novigrad Podravski, Virje i Đurđevac. Zone holocena terasa i uzdignutog dravskog korita imaju rjeđu mrežu naselja s malo stanovnika.

Sl. 6. Promjena udjela stanovništva Koprivničko-đurđevačke Podravine po skupinama naselja prema veličini od 1857. do danas

Izvor: Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. - 2001., Broj stanovnika po naseljima, www.dzs.hr (13. 12. 2019.), Popis stanovništva 2011., www.dzs.hr (13. 12. 2019.)

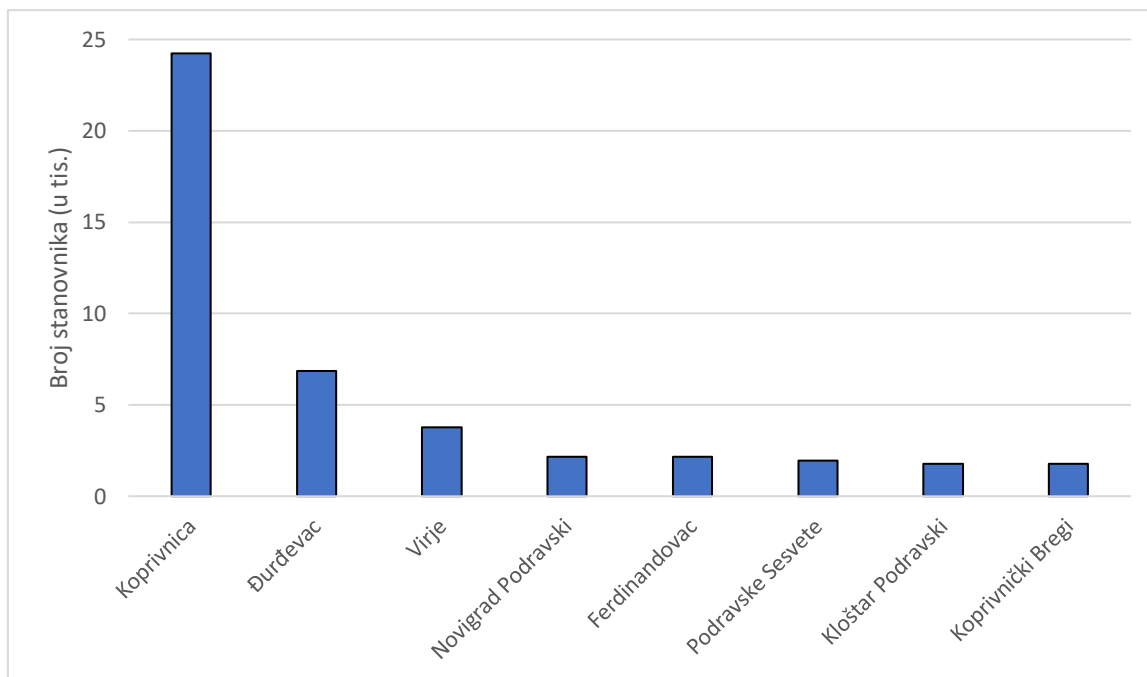
U zadnjih 150 godina dogodile su se mnoge demografske promjene, kako u cijelom svijetu, tako i u Koprivničko-đurđevačkoj Podravini. Godine 1857. (sl. 6) više od polovice (54,26 %) naselja imalo manje od 200 stanovnika. Taj udio se smanjuje do polovice 20. stoljeća kada je na popisu 1953. godine zabilježeno da je samo 26,36 % naselja imalo manje od 200 stanovnika. Na ovu promjenu najviše je utjecala industrijalizacija gradova i pojava prigradskih naselja. Danas je udio naselja manjih od 200 stanovnika 49,61 % zbog napuštanja ruralnih naselja i preseljenja u grad. Danas naselja s više od 2000 stanovnika čine 3,1 % od ukupnog broja naselja, dok je taj udio na početku 20. stoljeća (popisi 1900. i 1910.) bio čak 11,63 %. Veći udio naselja s više od 2000 stanovnika u to doba nisu činili gradovi nego mnoga velika sela kojima se do danas broj stanovnika višestruko smanjio.

Tab. 2. Broj stanovnika najvećih naselja Koprivničko-đurđevačke Podravine 1857. i 1953. godine

Naselje	1857.	Naselje	1953.
Virje	5140	Koprivnica	9566
Đurđevac	4781	Đurđevac	5842
Koprivnica	3224	Virje	4445
Novigrad Podravski	3220	Novigrad Podravski	3085
Peteranec	2405	Ferdinandovac	3078
Legrad	2357	Podravske Sesvete	2902
Molve	2119	Novo Virje	2719
Hlebine	1749	Legrad	2586

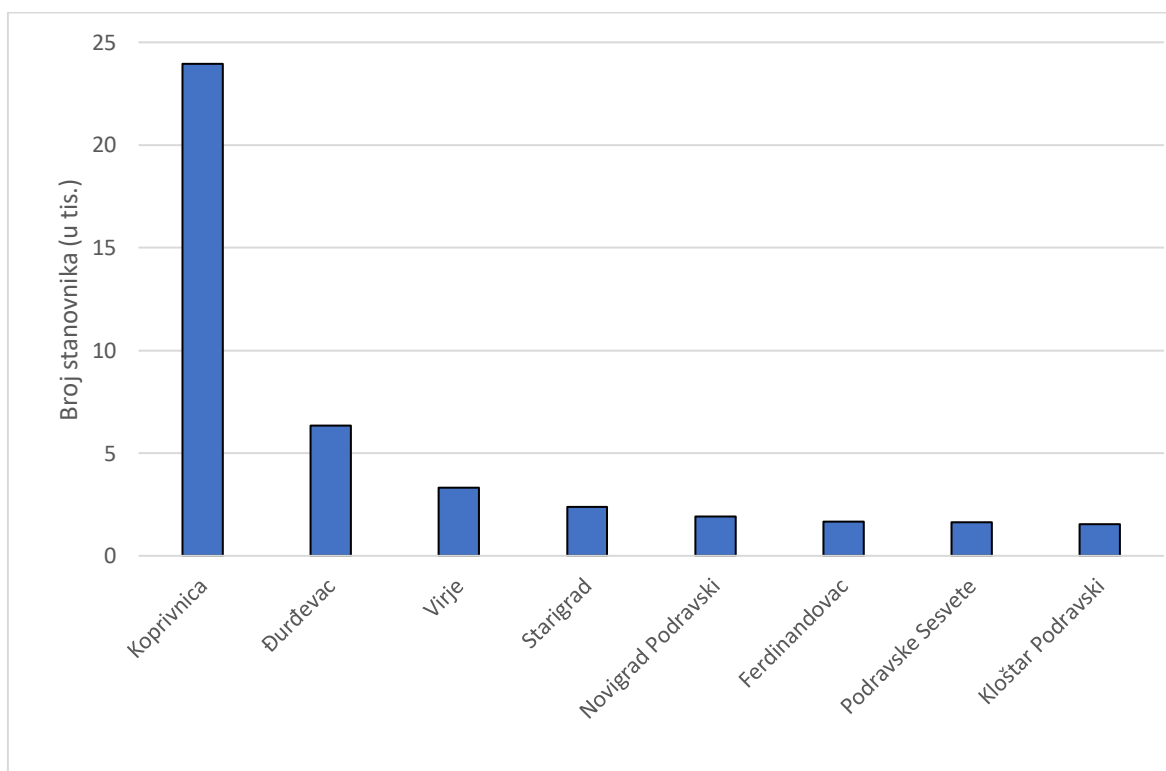
Izvor: Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. - 2001., Broj stanovnika po naseljima, www.dzs.hr (13. 12. 2019.)

Od polovice 19. stoljeća, popisi stanovništva na području Hrvatske postaju redovni. Održavaju se otprilike svakih 10 godina, a od 1961. točno svakih 10 godina. Prema popisu stanovništva iz 1857. godine, najveće naselje Koprivničko-đurđevačke Podravine bilo je Virje. Nije bilo izrazite dominacije naselja po broju stanovnika. Zanimljivo je da je čak osam naselja imalo više od 2000 stanovnika, što je više nego danas. Glavni razlog tomu je polarizacija naseljenosti koja se danas događa. Godine 1953. najveće naselje bila je Koprivnica koja je imala skoro dvostruko više stanovnika od naselja drugog po broju stanovnika, Đurđevca (tab. 2). Bilo je čak dvanaest naselja s više od 2000 stanovnika. Veća naselja bila su većinom u zoni povišenog dravskog korita i u zoni holocenih terasa. Kasnije se centar naseljenosti pomiče jugozapadnije. Uz sam rast Koprivnice i Đurđevca, zamjetan je i rast broja stanovnika mnogih manjih naselja. Dominacija nekoliko najvećih naselja još više će se očitovati u kasnijim popisima.

Sl. 7. Broj stanovnika najvećih naselja Koprivničko-đurđevačke Podravine 1991. godine

Izvor: Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. - 2001., Broj stanovnika po naseljima, www.dzs.hr (13. 12. 2019.)

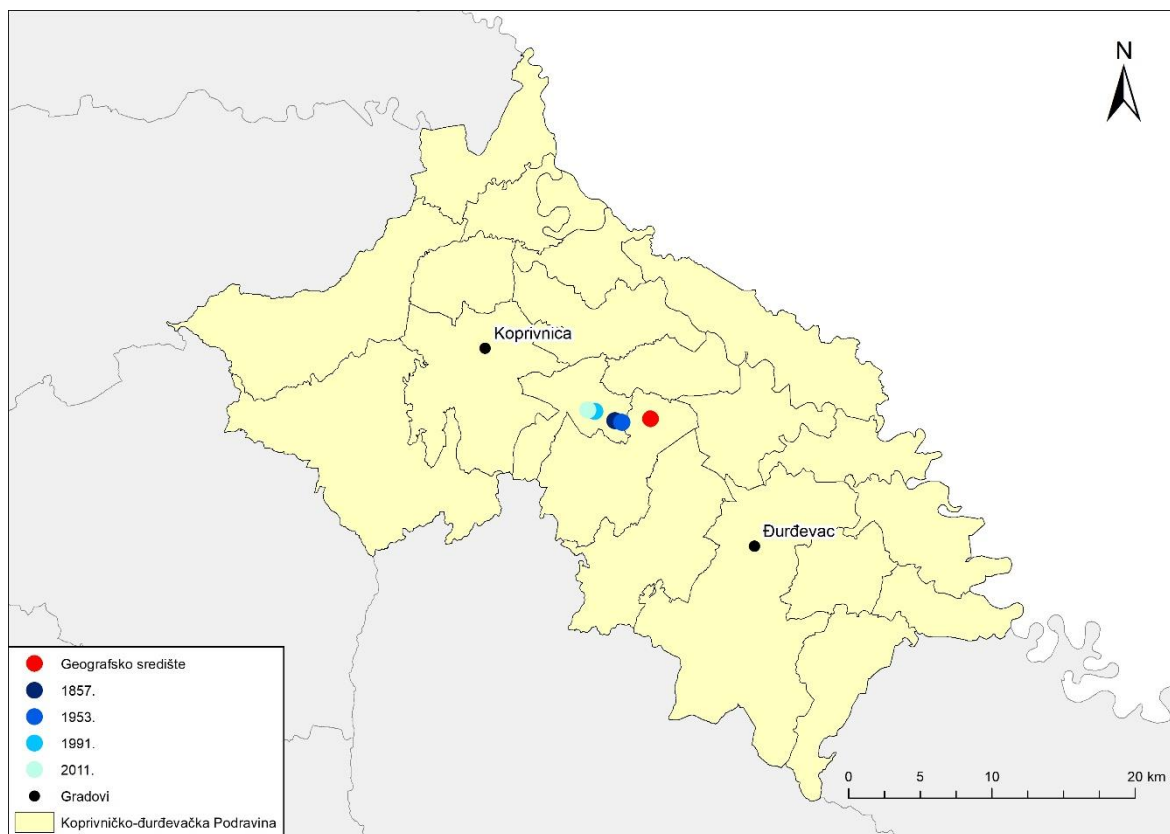

Sl. 8. Broj stanovnika najvećih naselja Koprivničko-đurđevačke Podravine 2011. godine

Izvor: Popis stanovništva 2011., www.dzs.hr (13. 12. 2019.)

Koprivničko-đurđevačka Podravina ima dva gradska naselja, Koprivnicu i Đurđevac, koja se ističu po broju stanovnika. Koprivnica je najviše stanovnika imala 2001. (24 809), a Đurđevac već 1910. godine (6987), nakon čega slijedi pad do 1953. (5842), pa ponovni porast do 1991. godine (6845). Dok Koprivnicu karakterizira blagi, ali stalni porast stanovništva u zadnjih 150 godina, broj stanovnika grada Đurđevca zadnjih 100 godina stagnira. Između 1991. i 2011. godine broj naselja s manje od 50 stanovnika povećao se skoro trostruko, sa šest na sedamnaest. Najviše tih naselja nalazi se u zoni pobrđa Kalnika i Bilogore, točnije, u općinama Rasinja i Sokolovac. U razdoblju 1991. – 2011. godine najviše se ističe naselje Starigrad čiji se broj stanovnika skoro udvostručio.

Idealna lokacija za naseljavanje ovog područja mijenjala se kroz povijest, pa tako i težište naseljenosti. U zadnjih 150 godina težište naseljenosti Koprivničko-đurđevačke Podravine nalazilo se na području općine Koprivnički Bregi. U tom razdoblju bilo je pomaknuto za oko dva kilometra u smjeru zapada. U prvom intervalu (1857. – 1953.) težište se pomaknulo prema istoku, što nam govori o većem naseljavanju područja uzdignutog dravskog korita i holocene terase, najviše radi potrebe za velikim poljoprivrednim područjima. Od 1953. do 2011. godine težište se pomiče na zapad. Glavni razlog za to bila je industrijalizacija gradskih naselja u području würmskih terasa što je dovelo do masovnog iseljavanja u naseljima dravske nizine. Sva četiri težišta naseljenosti nalaze se zapadno od geografskog središta Koprivničko-đurđevačke Podravine. Najviše tome pridonose veća površina holocenih i würmskih terasa u sjeverozapadnom dijelu regije. Grad Koprivnica svojim velikim brojem stanovnika pomaže da težište naseljenosti bude pomaknuto prema zapadu, ali nije glavni razlog tome. Naime, težište naseljenosti bilo je smješteno zapadno od geografskog središta i u doba kada je Koprivnica imala manje stanovnika od Đurđevca i Virja (sl. 9).

Sl. 9. Težišta naseljenosti Koprivničko-đurđevačke Podravine 1857. – 2011. godine

Izvor: Popis stanovništva 2011., www.dzs.hr, (7. 1. 2020.)

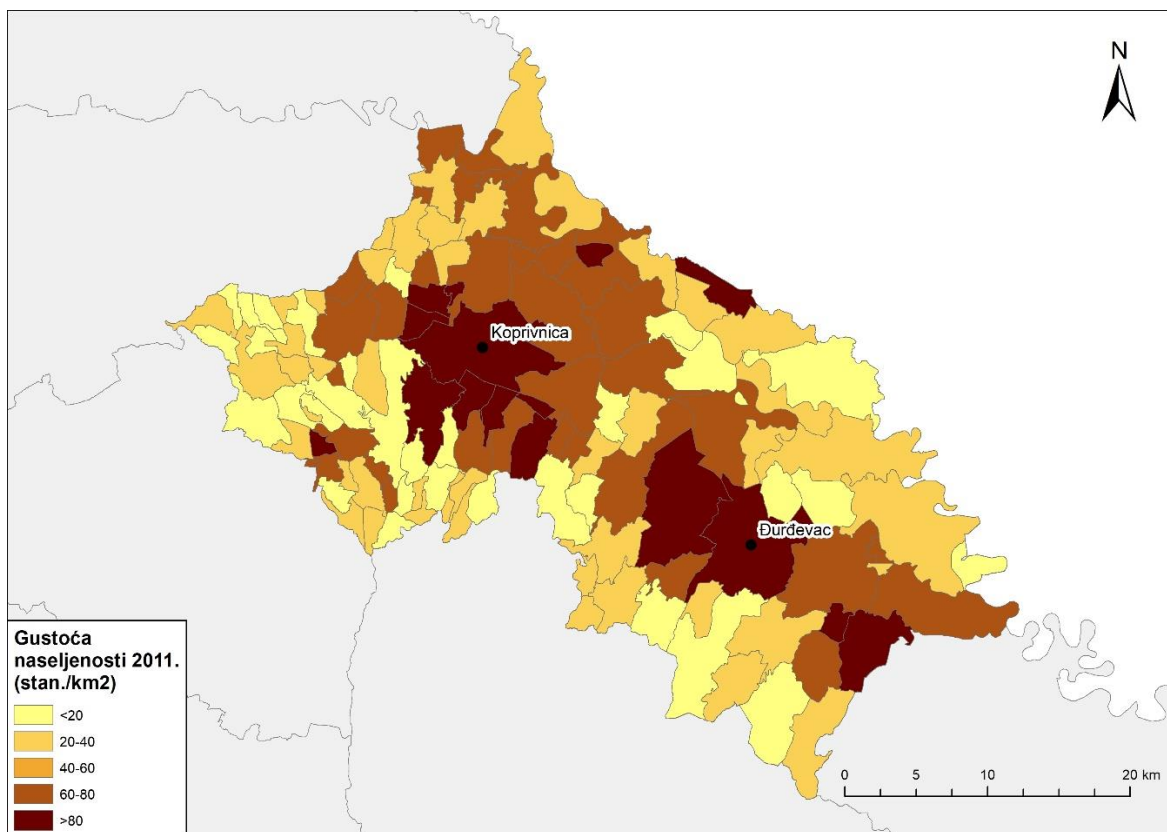
5.1. Gustoća naseljenosti

„Pod gustoćom naseljenosti razumijevamo broj stanovnika koji živi u nekom području (jedinici površine); izražava se, dakle, relativnom vrijednošću. Jedan je od temeljnih pokazatelja koji obogaćuje spoznaju o određenom prostoru i omogućuje usporedbe“ (Nejašmić, 1999, 266). Koprivničko-đurđevačka Podravina ima povoljna obilježja za naseljavanje. Nizinski reljefni oblici i plodno tlo prisutni su u većini ovog prostora. Gustoća naseljenosti Koprivničko-đurđevačke Podravine 2011. godine iznosila je 66,48 stan./km². Gustoća naseljenosti Koprivničko-križevačke županije 2011. godine bila je nešto manja i iznosila je 66,14 stan./km². Križevački dio županije brdovitiji je, ali u boljem je položaju prema glavnom gradu Republike Hrvatske, Zagrebu, što znatno utječe na naseljavanje. Uz povoljne uvjete naseljavanja, dio Koprivničko-đurđevačke Podravine pokriva slabije naseljena pobrđa Bilogore i Kalnika te je prisutan negativni utjecaj perifernosti kod mađarske granice. Gustoća naseljenosti Republike Hrvatske 2011. godine iznosila je 75,74 stan./km² što je više od gustoće naseljenosti Koprivničko-đurđevačke

Podravine. Razlog manje gustoće naseljenosti može biti i nedostatak većeg grada kao regionalnog centra.

Zone najviše gustoće naseljenosti su, naravno, prostori gradova Koprivnice i Đurđevca te njihovih okolica. Gustoća naseljenosti koprivničke okolice neravnomjerno je raspoređena. Ističe se viša gustoća naseljenosti u više većih naselja sjeverno i istočno od grada (Koprivnički Ivanec, Drnje, Peteranec, Hlebine, Sigetec, Koprivnički Bregi,). Ističe se naselje Herešin koje se zbog svoje minimalne udaljenosti od Koprivnice smatra prigradskim naseljem. Ta naselja nalaze se na prostoru koji je radi velikih poljoprivrednih površina bio privlačan za naseljavanje u prošlosti, a dovoljno su blizu Koprivnici da njihovi stanovnici mogu zbog posla migrirati na relaciji selo-grad-selo na dnevnoj bazi. Zapadno i južno od Koprivnice većina naselja ima malu gustoću naseljenosti radi prirodne osnove (pobrđa Bilogore i Kalnika), ističe se par nizinskih prigradskih naselja: Starigrad, Draganovec, Štaglinec (sl. 10).

U Đurđevačkoj okolini lako je uočiti zone naseljavanja Koprivničko-đurđevačke Podravine pomoću gustoće naseljenosti. Jugozapadno od grada nalaze se naselja bilogorskog pobrđa s malom gustoćom naseljenosti. Sjeveroistočno od grada nalazi se dravska nizina koja je doživjela egzodus stanovništva. Najgušće naseljeni dijelovi okolice Đurđevca su sjeverozapadni (Šemovci, Virje, Molve, Novigrad Podravski) i jugoistočni (Kalinovac, Kloštar Podravski, Prugovac, Podravske Sesvete, Batinske, Budančevica) dijelovi koji se nalaze u zoni würmskih terasa (sl. 10).

Sl. 10. Gustoća naseljenosti Koprivničko-đurđevačke Podravine po naseljima 2011. godine

Izvor: Popis stanovništva 2011., www.dzs.hr, (7. 1. 2020.)

Sa sl. 5 moguće je uočiti da su naselja u nizinskom dijelu površinom veća čemu su razlog veliki poljoprivredni posjedi u selima, koji su i uvjetovali nastanak velikih sela. Kod pobrđa Bilogore i Kalnika radi se o malim naseljima, većinom zaseocima udaljenima od glavnih prometnih pravaca. Jedina veća i gušće naseljena naselja u tom prostoru su Reka, Velika Mučna i Sokolovac. Nalaze se u uvučenom nizinskom prostoru potoka Koprivnice između pobrđa Bilogore i Kalnika. Kroz sva tri naselja prolazi državna cesta D10 i željeznička pruga Koprivnica-Zagreb. Vidljiva je i veća gustoća naseljenosti u zoni würmskih terasa. Najmanja gustoća naseljenosti od 35,93 stan./km² zabilježena je u zoni sjevernih obronaka neogenog gorja. Mala gustoća naseljenosti od 39,17 stan./km² zabilježena je u zoni uzdignutoga dravskog korita. U zoni holocenih terasa gustoća naseljenosti iznosila je 59,77 stan./km² što je i dalje ispod prosjeka od 66,48 stan./km². Zona würmskih terasa bilježi gustoću naseljenosti od 113,26 stan./km².

6. KRETANJE STANOVNIŠTVA KOPRIVNIČKO- ĐURĐEVAČKE PODRAVINE

U ovom radu temeljito će se proučiti kretanje stanovništva Koprivničko-đurđevačke Podravine u razdoblju od 1991. do 2011. godine. Kretanje stanovništva od prvog sveobuhvatnog popisa 1857. do 1991. godine će se opisati ukratko.

6.1. Ukupno (opće) kretanje stanovništva Koprivničko-đurđevačke Podravine

U razdoblju od 1857. do 1991. godine Koprivničko-đurđevačka Podravina zabilježila je znatni porast ukupnog broja stanovnika u razdoblju 1857.-1931., te znatni pad u razdoblju 1931.-2011. Ukupni broj stanovnika rastao je svakim popisom do 1931. godine. Iznimka je popis 1921. godine kada je zabilježen pad, najviše zbog posljedica Prvog svjetskog rata. Od 1857. godine broj stanovnika raste sa 61 254 stanovnika na 101 753 1931. godine. Nakon 1931. godine slijedi stalni pad sve do 2011. godine. Godine 1991. Koprivničko-đurđevačka Podravina imala je 90 778 stanovnika. Gledajući cijelo razdoblje od 1857. do 1991. godine, ukupni broj stanovnika Koprivničko-đurđevačke Podravine povećao se 1,5 puta. Veliki utjecaj na porast broja stanovnika u 19. stoljeću imalo je ukidanje kmetstva 1848. godine, općeniti napredak u medicini te bolje političke prilike. Pod Vojnom krajinom bila je velika većina Koprivničko-đurđevačke Podravine. Ona je ukinuta 1871. godine te su održani civilni politički izbori. U 19. stoljeću još uvijek govorimo o manufakturnoj proizvodnji. Dolazi do propasti velikih seoskih domaćinstava i vlastelinskih posjeda. Vlastelinstva ne prate trendove u tehnologiji i na svojim posjedima osnivaju pogone za preradu poljoprivrednih proizvoda i drva. Građanski sloj preuzima inicijativu. Glavne jezgre razvoja manufakture bile su Koprivnica, Legrad, Virje i Đurđevac. Početkom 20. st. ostvaren je prijelaz s manufakturne proizvodnje na industrijsku. Najvažnijim događajem za to smatra se otvaranje industrije Danica u Koprivnici 1906. godine. Ekonomska kriza koja je zahvatila svijet 30-ih godina 20. stoljeća odrazila se i na Koprivničko-đurđevačku Podravinu kada traje faza zastoja procesa industrijalizacije (Feletar, 2011). Uz loše ekonomske prilike počinje Drugi svjetski rat koji je još više utjecao na smanjenje ukupnog broja stanovnika. Nakon Drugog svjetskog rata prelazak na socijalističku plansku ekonomiju uzrokuje još jedan zastoj procesa industrijalizacije. Tijekom 1960-ih godina 20. st. SFRJ

daje dozvole za rad u inozemstvu, tako da se i dio stanovništva Koprivničko-đurđevačke Podravine odvažio na odlazak iz rodnog kraja.

Tab. 3. Kretanje ukupnog broja stanovnika Koprivničko-đurđevačke Podravine 1991. – 2011. godine

Godina	Broj stanovnika	Lančani indeks	Međupopisna promjena	Prosječna godišnja promjena	Stopa godišnje promjene
	P	II	D	R	r
1991.	90778	-	-	-	-
2001.	87732	0,97	-3046	-304,6	-0,34
2011.	81527	0,93	-6205	-620,5	-0,73

Izvor: Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. - 2001., Broj stanovnika po naseljima, www.dzs.hr, Popis stanovništva 2011., www.dzs.hr, (13. 1. 2020.)

Tab. 4. Kretanje ukupnog broja stanovnika Koprivnice 1991. – 2011. godine

Godina	Broj stanovnika	Lančani indeks	Međupopisna promjena	Prosječna godišnja promjena	Stopa godišnje promjene
	P	II	D	R	r
1991.	24238	-	-	-	-
2001.	24809	1,02	571	57,1	0,23
2011.	23955	0,97	-854	-85,4	-0,35

Izvor: Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. - 2001., Broj stanovnika po naseljima, www.dzs.hr, Popis stanovništva 2011., www.dzs.hr, (13. 1. 2020.)

Tab. 5. Kretanje ukupnog broja stanovnika Đurđevca 1991. – 2011. godine

Godina	Broj stanovnika	Lančani indeks	Međupopisna promjena	Prosječna godišnja promjena	Stopa godišnje promjene
	P	II	D	R	r
1991.	6845	-	-	-	-
2001.	6616	0,97	-229	-22,9	-0,34
2011.	6349	0,96	-267	-26,7	-0,41

Izvor: Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. - 2001., Broj stanovnika po naseljima, www.dzs.hr, Popis stanovništva 2011., www.dzs.hr, (13. 1. 2020.)

Razdoblje od 1991. do 2011. godine obilježio je prelazak sa socijalističke planske ekonomije i društvenog vlasništva na otvoreno kapitalističko tržište i privatno vlasništvo. Pad zaposlenih u primarnim djelatnostima i dalje traje te počinje smanjenje broja zaposlenih u industriji i ostalim sekundarnim djelatnostima. Najviše se smanjio broj radnika u drvnoj, tekstilnoj i obućarskoj industriji koja seli u dijelove svijeta s izrazito jeftinom radnom snagom.

Uvođenjem visokih tehnologija i prestrukturiranjem, nešto je smanjen i broj zaposlenih u prehrambenoj industriji koja je nositelj podravskog gospodarstva. Takva kretanja najviše su se odrazila na smanjenju proizvodnje i zaposlenosti na đurđevačkom području, gdje u industriji danas radi čak 41,9 posto manje radnika nego 1990. godine. Nešto je povoljnije stanje zaposlenosti u industriji Koprivnice, ali i ovdje radi 28,1 posto manje industrijskih radnika nego 1990. godine, prvenstveno zbog propadanja drvne i obućarske industrije. Podravskom prerađivačkom industrijom dominira Podravka-grupa: Podravka, Danica i Belupo, koji već pola stoljeća određuju trendove ukupnog razvoja Podravine. Samo 15 najvećih poduzeća zapošljava oko 46 posto svih zaposlenih u gospodarstvu Podravine (2010.), oko 58 posto u stvaranju ukupnog prihoda, oko 76 posto u dobiti, te oko 70 posto u izvozu i 44 posto u uvozu. (Feletar, 2011). Velika poduzeća situirana su u gradovima što još dodatno potiče preseljenje iz udaljenih ruralnih krajeva u gradove, umjesto da se potiče otvaranje malih poduzeća u udaljenijim krajevima.

Događa se porast zapošljavanja u tercijarnom sektoru, što od stanovništva iziskuje preseljenje u veća naselja. Pad broja stanovnika Koprivničko-đurđevačke Podravine je stalan. Glavni razlozi za to su preseljenje u veće centre rada (ponajviše Zagreb) i u inozemstvo. Ratna zbivanja 1990-ih godina dodatno utječu na smanjenje broja stanovnika.

U razdoblju 1991.–2001. godine Koprivnica bilježi mali porast stanovništva, najviše radi doseljavanja stanovništva iz okolice.

Tab. 6. Kretanje broja stanovnika Koprivničko-đurđevačke Podravine od 1991. do 2011. godine po naseljima

Općina/grad	Naselje	1991.	2001.	2011.	1991.- 2001.	2001.- 2011.	1991.- 2011.
Đurđevac	Budrovac	437	444	373	101,6	84,0	85,4
	Čepelovac	462	379	345	82,0	91,0	74,7
	Đurđevac	6845	6616	6349	96,7	96,0	92,8
	Grkine	161	158	131	98,1	82,9	81,4
	Mičetinac	274	240	207	87,6	86,3	75,5
	Severovci	204	170	142	83,3	83,5	69,6
	Sirova Katalena	405	355	281	87,7	79,2	69,4
	Suha Katalena	489	372	337	76,1	90,6	68,9
	Sveta Ana	153	128	99	83,7	77,3	64,7
		UKUPNO	9430	8862	8264	94,0	93,3
Koprivnica	Bakovčica	337	337	321	100,0	95,3	95,3
	Draganovec	0	422	506	-	119,9	-
	Herešin	651	666	728	102,3	109,3	111,8
	Jagnjedovec	352	347	344	98,6	99,1	97,7
	Koprivnica	24238	24809	23955	102,4	96,6	98,8
	Kunovec Breg	637	647	641	101,6	99,1	100,6
	Reka	1477	1702	1507	115,2	88,5	102,0
	Starigrad	1580	1573	2386	99,6	151,7	151,0
	Štaglinec	434	491	466	113,1	94,9	107,4
		UKUPNO	29706	30994	30854	104,3	99,5
Drnje	Botovo	300	319	272	106,3	85,3	90,7
	Drnje	1158	1140	970	98,4	85,1	83,8
	Torčec	786	697	621	88,7	89,1	79,0
		UKUPNO	2244	2156	1863	96,1	86,4
Đelekovec	Đelekovec	1451	1372	1192	94,6	86,9	82,2
	Imbriovec	502	452	341	90,0	75,4	67,9
		UKUPNO	1953	1824	1533	93,4	84,0
Ferdinandovac	Brodić	138	123	74	89,1	60,2	53,6
	Ferdinandovac	2155	1984	1676	92,1	84,5	77,8
		UKUPNO	2293	2107	1750	91,9	83,1

Gola	Gola	1102	995	885	90,3	88,9	80,3
	Gotalovo	478	404	344	84,5	85,1	72,0
	Novačka	428	396	381	92,5	96,2	89,0
	Otočka	310	247	238	79,7	96,4	76,8
	Ždala	847	718	583	84,8	81,2	68,8
	UKUPNO	3165	2760	2431	87,2	88,1	76,8
Hlebine	Gabajeva Greda	211	179	149	84,8	83,2	70,6
	Hlebine	1395	1291	1155	92,5	89,5	82,8
	UKUPNO	1606	1470	1304	91,5	88,7	81,2
Kalinovac	Batinske	193	110	98	57,0	89,1	50,8
	Kalinovac	1659	1573	1463	94,8	93,0	88,2
	Molvice	0	42	36	-	85,7	-
	UKUPNO	1852	1725	1597	93,1	92,6	86,2
Kloštar Podravski	Budančevica	583	525	527	90,1	100,4	90,4
	Kloštar Podravski	1773	1707	1532	96,3	89,7	86,4
	Kozarevac	711	599	560	84,2	93,5	78,8
	Prugovac	826	772	687	93,5	89,0	83,2
	UKUPNO	3893	3603	3306	92,6	91,8	84,9
Koprivnički Bregi	Glogovac	804	915	924	113,8	101,0	114,9
	Jeduševac	142	118	116	83,1	98,3	81,7
	Koprivnički Bregi	1760	1516	1341	86,1	88,5	76,2
	UKUPNO	2706	2549	2381	94,2	93,4	88,0
Koprivnički Ivanec	Botinovec	213	192	176	90,1	91,7	82,6
	Goričko	167	143	141	85,6	98,6	84,4
	Koprivnički Ivanec	1369	1286	1193	93,9	92,8	87,1
	Kunovec	676	595	488	88,0	82,0	72,2
	Pustakovec	149	145	123	97,3	84,8	82,6
	UKUPNO	2574	2361	2121	91,7	89,8	82,4
Legrad	Antolovec	123	93	75	75,6	80,6	61,0
	Kutnjak	416	331	278	79,6	84,0	66,8
	Legrad	1405	1218	956	86,7	78,5	68,0
	Mali Otok	181	170	146	93,9	85,9	80,7
	Selnica Podravska	374	344	301	92,0	87,5	80,5
	Veliki Otok	375	333	254	88,8	76,3	67,7
	Zablatje	326	275	231	84,4	84,0	70,9
	UKUPNO	3200	2764	2241	86,4	81,1	70,0
Molve	Čingi-Lingi	0	4	9	-	225,0	-
	Molve	1596	1536	1432	96,2	93,2	89,7
	Molve Grede	315	300	280	95,2	93,3	88,9
	Repaš	576	539	468	93,6	86,8	81,3
	UKUPNO	2487	2379	2189	95,7	92,0	88,0
Novigrad Podravski	Borovljani	282	239	237	84,8	99,2	84,0
	Delovi	304	272	250	89,5	91,9	82,2
	Javorovac	109	94	75	86,2	79,8	68,8
	Novigrad Podravski	2173	2183	1914	100,5	87,7	88,1

	Plavšinac	157	125	140	79,6	112,0	89,2
	Srdinac	61	37	18	60,7	48,6	29,5
	Vlaislav	243	211	238	86,8	112,8	97,9
	UKUPNO	3329	3161	2872	95,0	90,9	86,3
Novo Virje	Novo Virje	1601	1412	1216	88,2	86,1	76,0
	UKUPNO	1601	1412	1216	88,2	86,1	76,0
Peteranec	Komatnica	107	77	61	72,0	79,2	57,0
	Peteranec	1571	1531	1431	97,5	93,5	91,1
	Sigetec	1276	1240	1212	97,2	97,7	95,0
	UKUPNO	2954	2848	2704	96,4	94,9	91,5
Podravske Sessvete	Podravske Sessvete	1957	1778	1630	90,9	91,7	83,3
	UKUPNO	1957	1778	1630	90,9	91,7	83,3
Rasinja	Belanovo Selo	58	54	38	93,1	70,4	65,5
	Cvetkovec	262	244	210	93,1	86,1	80,2
	Duga Rijeka	201	173	141	86,1	81,5	70,1
	Gorica	163	141	138	86,5	97,9	84,7
	Grbaševac	47	62	32	131,9	51,6	68,1
	Ivančec	68	66	63	97,1	95,5	92,6
	Koledinec	206	220	170	106,8	77,3	82,5
	Kuzminec	365	326	299	89,3	91,7	81,9
	Ludbreški Ivanac	94	81	62	86,2	76,5	66,0
	Lukovec	55	48	44	87,3	91,7	80,0
	Mala Rasinjica	41	42	34	102,4	81,0	82,9
	Mala Rijeka	36	29	31	80,6	106,9	86,1
	Prkos	91	72	50	79,1	69,4	54,9
	Radeljevo Selo	124	126	113	101,6	89,7	91,1
	Rasinja	927	959	876	103,5	91,3	94,5
	Ribnjak	88	63	50	71,6	79,4	56,8
	Subotica Podravska	655	637	510	97,3	80,1	77,9
	Velika Rasinjica	35	30	17	85,7	56,7	48,6
	Veliki Grabičani	144	113	103	78,5	91,2	71,5
	Veliki Poganac	310	276	234	89,0	84,8	75,5
	Vojvodinec	57	56	52	98,2	92,9	91,2
	UKUPNO	4027	3818	3267	94,8	85,6	81,1
Sokolovac	Brđani Sokolovački	74	63	50	85,1	79,4	67,6
	Domaji	223	182	176	81,6	96,7	78,9
	Donja Velika	124	109	91	87,9	83,5	73,4
	Donjara	32	29	26	90,6	89,7	81,3
	Donji Maslarac	102	83	74	81,4	89,2	72,5
	Gornja Velika	130	110	95	84,6	86,4	73,1
	Gornji Maslarac	63	51	42	81,0	82,4	66,7
	Grdak	116	98	85	84,5	86,7	73,3
	Hudovljani	171	150	135	87,7	90,0	78,9
	Jankovac	71	56	41	78,9	73,2	57,7

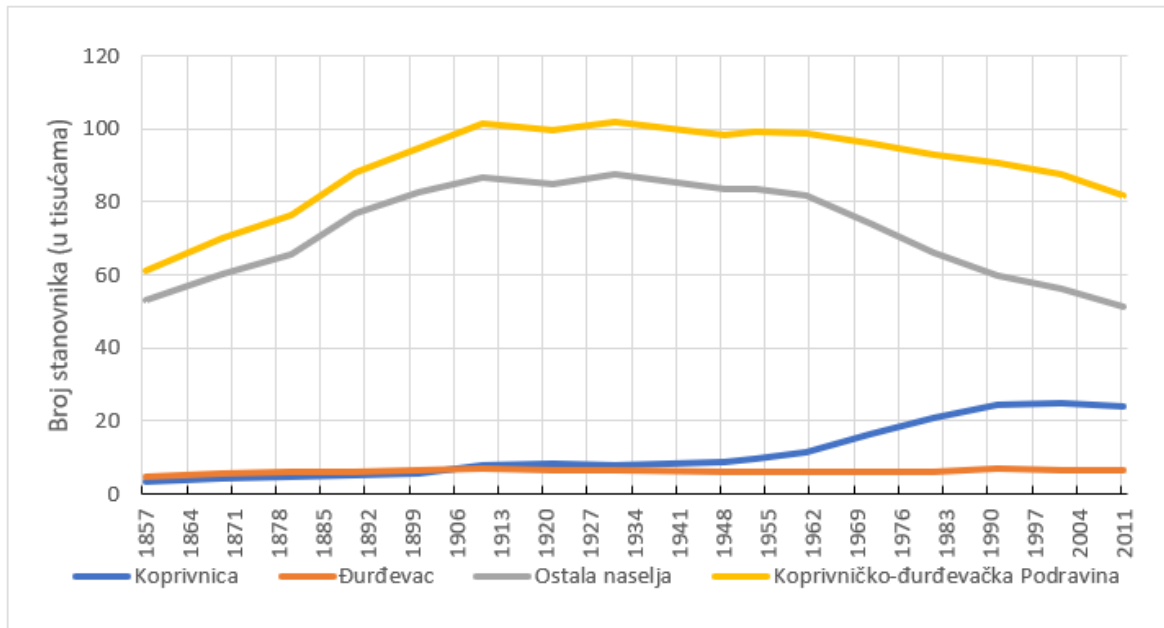
	Kamenica	43	26	17	60,5	65,4	39,5
	Ladislav Sokolovački	167	131	120	78,4	91,6	71,9
	Lepavina	274	279	200	101,8	71,7	73,0
	Mala Branjska	63	67	60	106,3	89,6	95,2
	Mala Mučna	120	111	81	92,5	73,0	67,5
	Mali Botinovac	29	26	15	89,7	57,7	51,7
	Mali Grabičani	209	208	193	99,5	92,8	92,3
	Mali Poganac	159	142	141	89,3	99,3	88,7
	Miličani	173	158	147	91,3	93,0	85,0
	Paunovac	41	39	30	95,1	76,9	73,2
	Peščenik	123	99	79	80,5	79,8	64,2
	Prnjavor Lepavinski	83	67	58	80,7	86,6	69,9
	Rijeka Koprivnička	111	83	68	74,8	81,9	61,3
	Rovištanci	109	71	57	65,1	80,3	52,3
	Sokolovac	547	566	464	103,5	82,0	84,8
	Srijem	258	222	213	86,0	95,9	82,6
	Široko Selo	47	33	32	70,2	97,0	68,1
	Trnovac Sokolovački	120	119	104	99,2	87,4	86,7
	Velika Branjska	46	64	31	139,1	48,4	67,4
	Velika Mučna	367	363	339	98,9	93,4	92,4
	Veliki Botinovac	107	97	88	90,7	90,7	82,2
	Vrhovac Sokolovački	64	62	65	96,9	104,8	101,6
	UKUPNO	4366	3964	3417	90,8	86,2	78,3
Virje	Donje Zdjelice	112	97	74	86,6	76,3	66,1
	Hampovica	339	300	268	88,5	89,3	79,1
	Miholjanec	437	399	295	91,3	73,9	67,5
	Rakitnica	158	141	136	89,2	96,5	86,1
	Šemovci	608	576	512	94,7	88,9	84,2
	Virje	3781	3684	3302	97,4	89,6	87,3
	UKUPNO	5435	5197	4587	95,6	88,3	84,4
UKUPNO KOPRIVNIČKO-ĐURĐEVAČKA PODRAVINA		90778	87732	81527	96,6	92,9	89,8

Izvor: Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. - 2001., Broj stanovnika po naseljima, www.dzs.hr, Popis stanovništva 2011., www.dzs.hr, (15. 1. 2020.)

Gledajući kroz prošlost, Koprivničko-đurđevačka Podravina prolazi kroz tri faze demografskog razvoja: porast, stagnacija i pad. Kroz 19. stoljeće broj stanovnika povećao

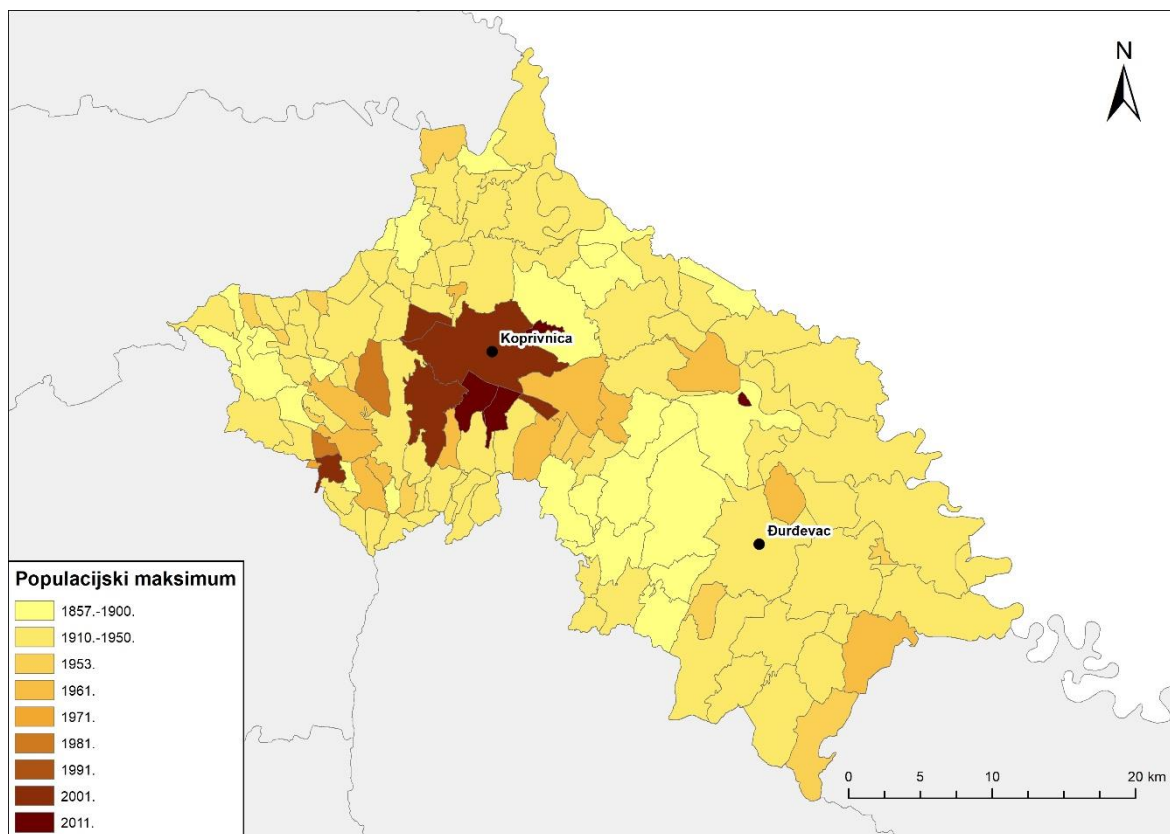
se dvostruko. Vrhunac naseljenosti Koprivničko-đurđevačke Podravine događa se u prvoj polovici 20. stoljeća. Od 1961. godine počinje pad broja ukupnog broja stanovnika te još veći pad broja stanovnika ostalih naselja (sva naselja osim Đurđevca i Koprivnice) (sl. 11). „Slična prostorna diferencijacija kretanja broja stanovnika u Podravini uočljiva je ako se usporedi i mnogo duže vremensko razdoblje. Zahvaljujući crkvenim kanonskim vizitacijama i drugim izvorima, rekonstruirali smo (ili procijenili) broj stanovnika u 1771. godini. Dakako, tada je i Podravina imala mnogo manje stanovnika (svega 45 788), pa su i gotovo sva naselja imala i manje žitelja. Od tada do danas stanovništvom su narasla praktički sva podravska naselja, osobito ona u longitudinalnoj zoni würmskih terasa, gdje prolaze i glavne prometnice. Egzemplar je jedino Legrad, te Brodić, koji danas imaju manje stanovnika nego 1771. godine“ (Feletar, 2016, 11).

Koprivnica se po broju stanovnika ističe od polovice 20. st. i danas u njoj živi oko trećine stanovništva cijele Koprivničko-đurđevačke Podravine. Velika većina naselja doseže svoj maksimum u broju stanovnika u prvoj polovici 20. st., u vrijeme najveće naseljenosti ovog područja. Najviše naselja (31) doseglo je svoj populacijski maksimum 1931. godine (sl. 12). I veća naselja doživljavaju svoj maksimum u prvoj polovici 20. stoljeća, dok neka naselja koja danas broje par stanovnika su svoj maksimum dosegla i prije modernih popisa. Đurđevac je svoje maksimum dosegao 1910. godine a okolna naselja i prije. Velika većina naselja koja su svoj maksimum dosegla 1948. godine ili kasnije nalaze se u okolici grada Koprivnice. Skoro sva (7 od 9) naselja koja su od 1991. godine do danas dosegla svoj maksimum u neposrednoj blizini su Koprivnici. Koprivnica doseže svoj maksimum 2001. godine uz prigradska naselja Kunovec Breg, Reku i Štaglinec i naselje Lepavinu. Godine 2011. svoj demografski maksimum dosežu prigradska naselja Draganovec, Herešin i Starigrad, a glavni razlog tome je decentralizacija stanovništva iz Koprivnice i jeftino zemljište u prigradskim naseljima.

Sl. 11. Kretanje broja stanovnika Koprivnice, Đurđevca, ostalih naselja i Koprivničko-đurđevačke Podravine od 1857. do 2011. godine

Izvor: Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. - 2001., Broj stanovnika po naseljima, www.dzs.hr, Popis stanovništva 2011., www.dzs.hr, (15. 1. 2020.)

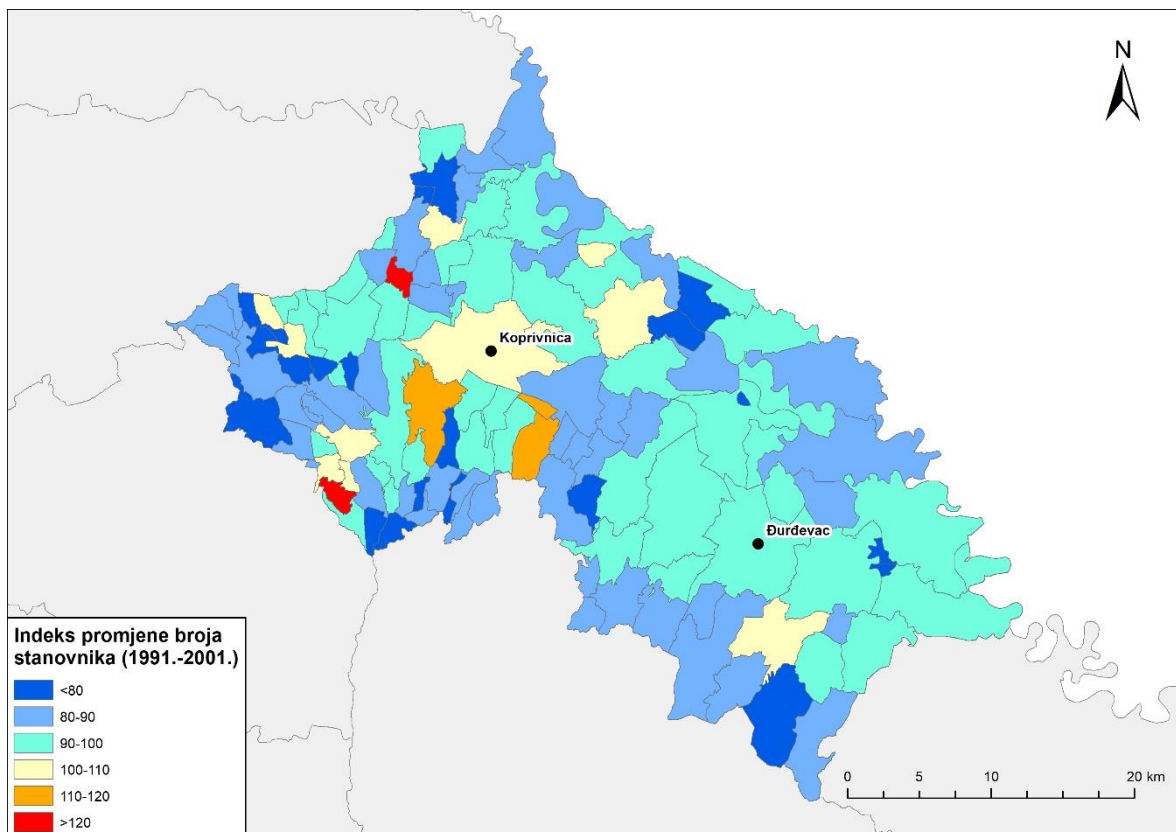

Sl. 12. Godina populacijskog maksimuma Koprivničko-đurđevačke Podravine po naseljima

Izvor: Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. - 2001., Broj stanovnika po naseljima, www.dzs.hr, Popis stanovništva 2011., www.dzs.hr, (15. 1. 2020.)

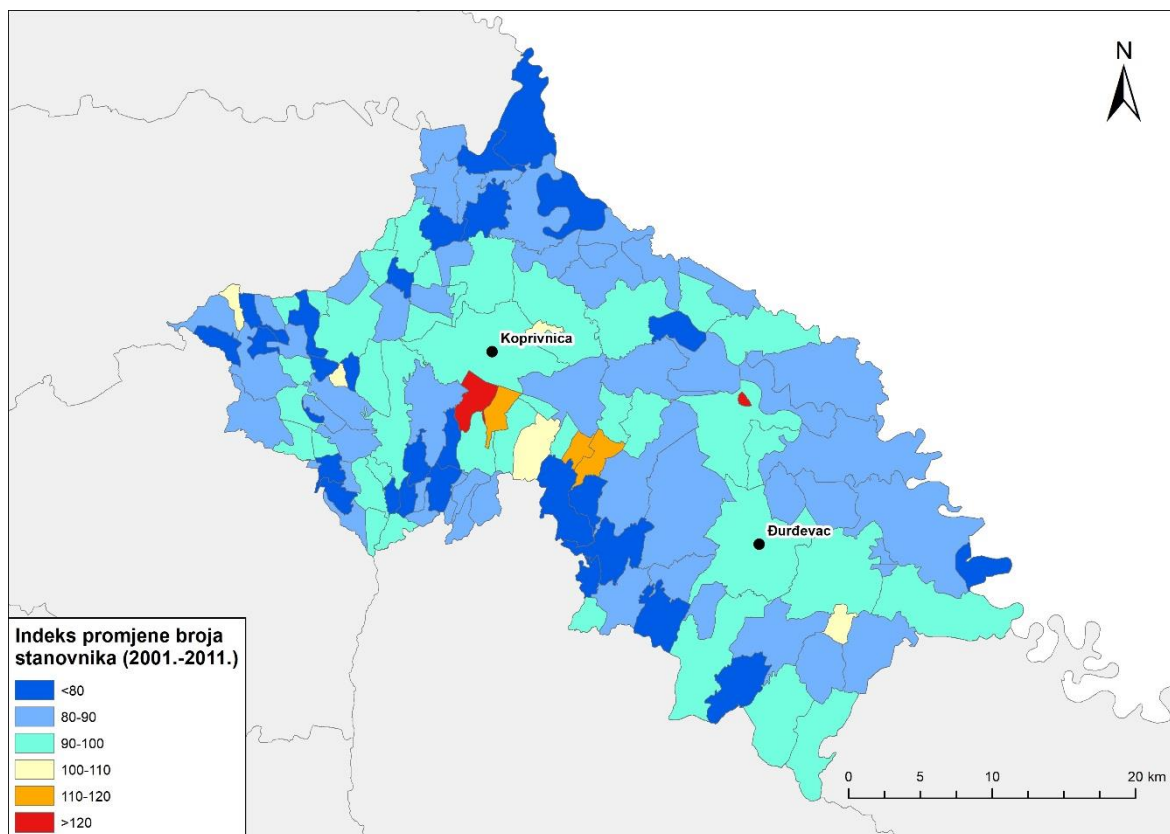
Analizirajući indeks promjene broja stanovnika Koprivničko-đurđevačke Podravine, može se iščitati da većina naselja ima blagi pad ukupnog broja stanovnika. Naselja s pozitivnim indeksom ima malo, a najčešće su to prigradska naselja. Postoje i naselja s ekstremno malim brojem stanovnika kojima se broj stanovnika udvostručio između dva popisa (naselje Čingi-Lingi ima najviši indeks promjene broja stanovnika u vrijednosti 225, budući da je 2001. godine brojilo 4, a 2011. godine 9 stanovnika). Oko gradova Đurđevca i Koprivnice izdvajaju se zone višeg indeksa promjene broja stanovnika koji je i dalje u većini naselja negativan. Oko grada Koprivnice postoji više prigradskih naselja s visokim indeksom promjene broja stanovnika u razdoblju od 1991. do 2001. godine (Glogovac, Reka, Štaglinec) te u razdoblju od 2001. do 2011. godine (Draganovec, Herešin, Starigrad). Naselja Plavšinc i Vlaislav imaju visoki indeks promjene broja stanovnika u razdoblju od 2001. do 2011. godine, ponajviše zbog bolje prometne povezanosti, veće mobilnosti stanovništva i jeftinog zemljišta u naseljima u blizini velikog centra rada Koprivnice te manjeg centra rada Novigrada Podravskog. Većina naselja pobrđa Bilogore i Kalnika ima izrazito negativne indekse promjene broja stanovnika u oba perioda. U razdoblju od 1991. do 2001. godine

malo bolje rezultate u tom dijelu pokazuje prostor uz državnu cestu D10 (Koprivnica – Križevci) i željezničku prugu Koprivnica – Zagreb (naselja Lepavina, Mala Branjska, Sokolovac, Velika Branjska). Naselja na prostoru holocenih terasa i uzdignutog dravskog korita imaju negativne indekse promjene broja stanovnika uz iznimke naselja Botova, Koledinca i Sigeteca u razdoblju od 1991. do 2001. godine. Prostor oko Đurđevca ima manje izražene razlike između centra i okolice, ponajviše zbog većih naselja Virja i Novigrada Podravskog te naselja Molve zbog razvoja industrije prerade zemnog plina.

Sl. 13. Indeks promjene broja stanovnika Koprivničko-đurđevačke Podravine 1991. – 2001. godine po naseljima

Izvor: Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. - 2001. (15. 1. 2020.)

Sl. 14. Indeks promjene broja stanovnika Koprivničko-đurđevačke Podravine 2001. – 2011. godine po naseljima

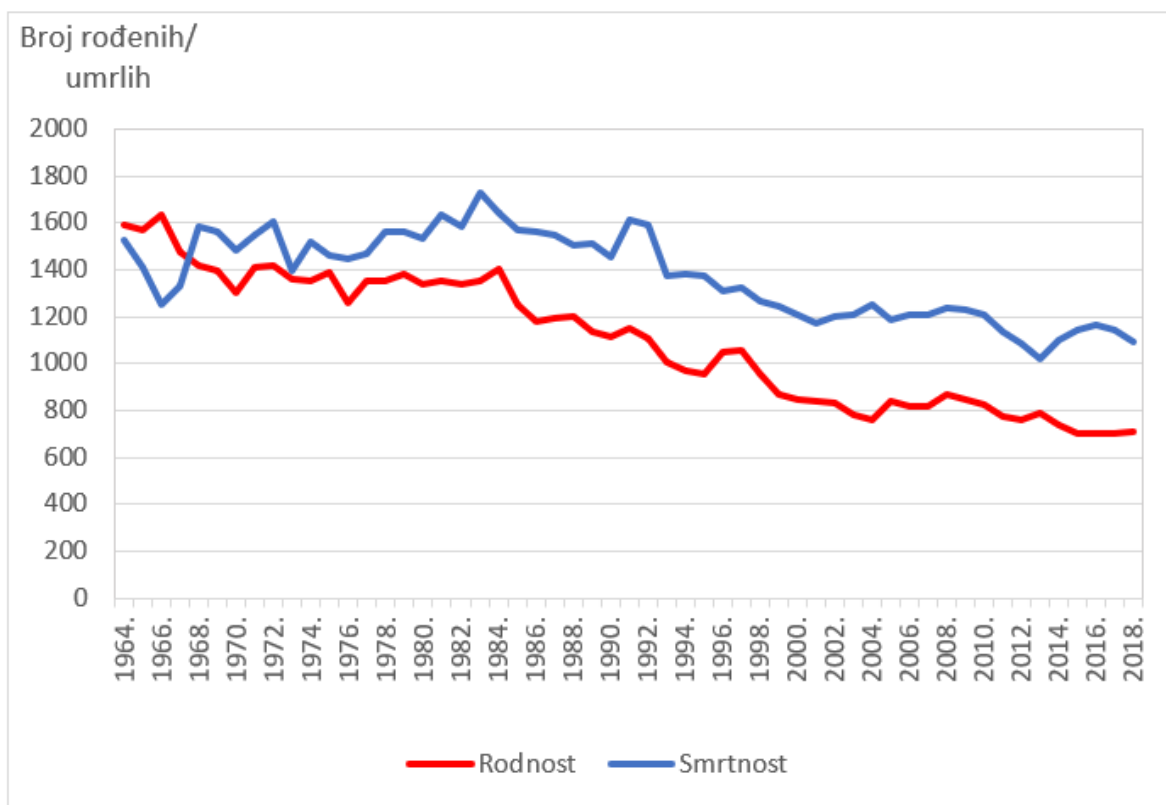
Izvor: Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. - 2001., Broj stanovnika po naseljima, www.dzs.hr, Popis stanovništva 2011., www.dzs.hr, (15. 1. 2020.)

6.2. Prirodno kretanje stanovništva Koprivničko-đurđevačke Podravine

Uz ukupno kretanje stanovništva, važno je i proučiti prirodno kretanje kao jednu od njegovih sastavnica. Prirodno kretanje proučava se kako bi se bolje pojasnila demografska slika Koprivničko-đurđevačke Podravine i budućnost njenih naselja. Pokazuje nam apsolutni broj živorođenih i umrlih za određeno mjesto i vrijeme. Državni zavod za statistiku bilježi broj rođenih i umrlih od 1964. godine za svaku godinu. U ovom poglavlju će se prema podacima vitalne statistike analizirati broj rođenih i umrlih od 1964. godine do najrecentnijih podataka – 2018. godine. Kod analize nije uračunato stanovništvo u inozemstvu jer u trenutku popisivanja nije bilo prisutno u prostoru koji se istražuje.

Koprivničko-đurđevačku Podravinu od 1964. godine karakteriziraju demografski procesi tipični i za ostatak Hrvatske. Smanjuju se i rodost i smrtnost kao posljedica zadnjih etapa demografske tranzicije. Od 1964. do 1968. godine stopa nataliteta bila je viša od stope mortaliteta, tako da je bilježena pozitivna prirodna promjena. Prirodna promjena je negativna

po prvi put već 1968. pa sve do 2018. (Slika 11.). Najveći broj rođenih bio je 1966. godine s 1635 živorođenih, a umrlih 1983. s 1728 umrlih. Najmanji broj rođenih zabilježen je 2015. godine sa 699 živorođenih, a umrlih 2013. s 1023 umrlih. Do 1983. blago opada broj rođenih, a broj umrlih bilježi blagi porast, dok od 1983. do 2018. oba procesa ubrzavaju. Broj živorođenih više se nego prepolovio, sa 1591 živorođenih 1964. na 710 živorođenih 2018. godine. Broj umrlih smanjio se za oko jednu trećinu s 1526 umrlih 1964. na 1093 umrlih 2018. godine. U promatranom razdoblju rođeno je 60 666, a umrlo 75 731 stanovnika, što nam govori da je Koprivničko-đurđevačka Podravina u tom razdoblju imala negativnu prirodnu promjenu od 15 065 stanovnika. U zadnjih 10 godina za koje su dostupni podaci (2009. – 2018.) rođeno je u prosjeku 756 stanovnika godišnje, a umrlo 1134. U tih 10 godina umrlo je 3780 stanovnika više nego što se rodilo. Na grafičkom prikazu (sl. 15) može se vidjeti par odstupanja. Znatn porast stope smrtnosti prisutan je u doba Domovinskog rata. Iako Koprivničko-đurđevačka Podravina nije bila područje ratnih zbivanja, mnogo je njenih stanovnika otišlo na ratišta. Nakon rata zamjetno je povećanje stope rodnosti, kao pojava koja je kroz povijest već zabilježena, ponajviše zbog sigurnog okruženja za započeti obitelj i boljih ekonomskih prilika. Za jedan dio te povećane stope rodnosti zaslužne su i obitelji ratnih izbjeglica od kojih su mnoge našle novi dom i sigurno okruženje za započeti obitelj u Koprivničko-đurđevačkoj Podravini.

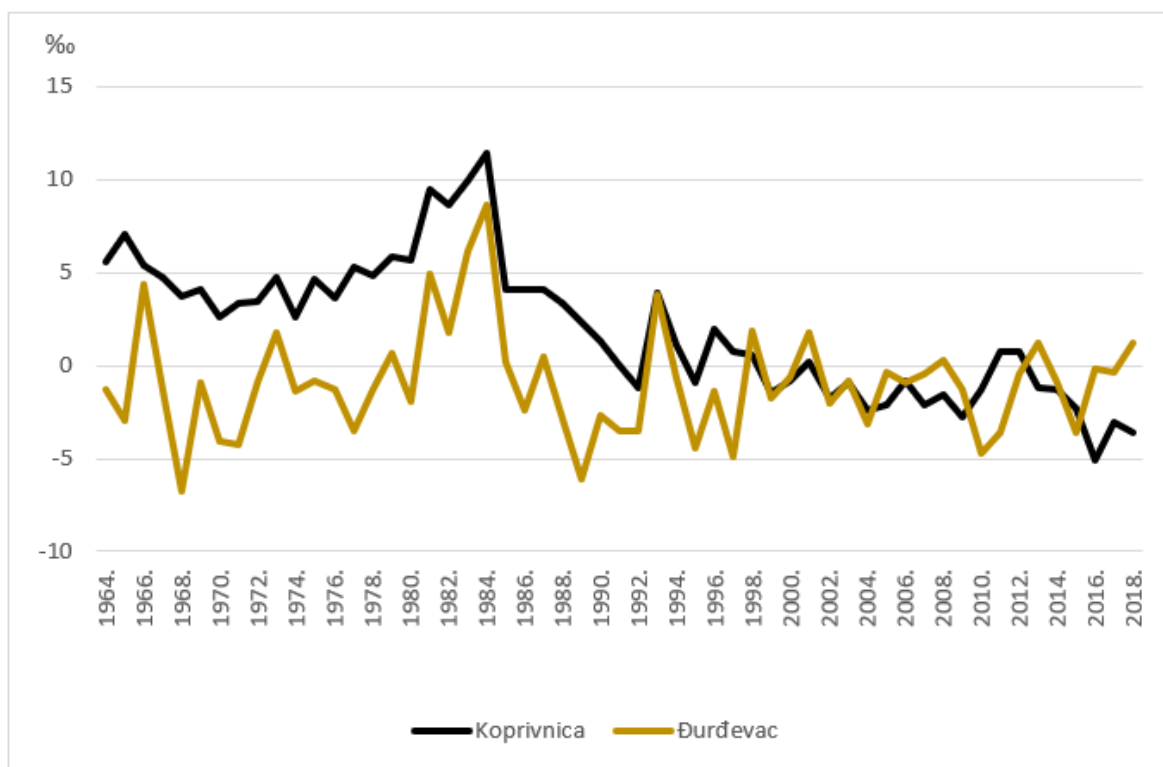

Sl. 15. Prirodno kretanje Koprivničko-đurđevačke Podravine 1964. – 2018. godine

Izvor: Tablogrami 1964.-2011.. Državni zavod za statistiku, Zagreb, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2012., Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2012. – priopćenje 7.1.1., Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2013., Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2013. – priopćenje 7.1.1., Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2014., Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2014. – priopćenje 7.1.1., Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2015., Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2015. – priopćenje 7.1.1., Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2016., Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2016. – priopćenje 7.1.1., Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2017., Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2017. – priopćenje 7.1.1., Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2018., Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2018. – priopćenje 7.1.1., Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2019. (16. 1. 2020.)

Gledamo li gradove Koprivnicu (sl. 16) i Đurđevac (sl. 17), njihova vitalna statistika nije slična. Stope nataliteta i mortaliteta grada Đurđevca skoro su iste te bilježe blagi, jedva zamjetni pad od 1964. do 2018. godine. Đurđevac je u tom razdoblju izgubio samo 324 stanovnika. Grad Koprivnica bilježi visoku stopu nataliteta i nisku stopu mortaliteta od 1964. do 1990. godine. U tih 26 godina rođeno je 3260 stanovnika više nego ih je umrlo. 1990-ih godina stope nataliteta i mortaliteta se izjednačuju. Početkom 2000-ih godina počinju negativni trendovi prirodne promjene koji su najizraženiji danas. U zadnjih 10 godina (2009. – 2018.) Koprivnica je prirodnom promjenom izgubila 456 stanovnika. U cjelokupnom

razdoblju od 1964. do 2018. godine Koprivnica bilježi porast od 3185 stanovnika prirodnom promjenom. Najviši porast za oba grada zabilježen je 1984. godine kada je je Koprivnica imala pozitivnu prirodnu promjenu od 11,4 promila, a Đurđevac 8,7 promila. Za razliku od Đurđevca, Koprivnica ima bolje demografske pokazatelje u prošlosti, ali danas bilježi puno negativniji trend od Đurđevca. Najveći razlog tomu je decentralizacija stanovništva iz Koprivnice. Veliki dio mladih obitelji kupuje kuće i zemljišta u okolnim naseljima i započinje svoj život tamo. Đurđevac nema takvu funkcionalnu okolicu pa mladi ostaju u gradu. Na negativnije trendove u Koprivnici od 1990-ih godina utječe i tercijarizacija, što je dovelo do smanjene stope rodnosti zbog iseljavanja dijela stanovništva u veće centre rada. Negativna demografska slika Koprivnice negativno utječe na cijelu Koprivničko-đurđevačku Podravinu jer u Koprivnici živi trećina stanovništva regije.

Sl. 16. Stope prirodnog kretanja gradova Koprivnice i Đurđevca 1964.-2018.

Izvor: Tablogrami 1964.-2011.. Državni zavod za statistiku, Zagreb, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2012., Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2012. – priopćenje 7.1.1., Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2013., Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2013. – priopćenje 7.1.1., Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2014., Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2014. – priopćenje 7.1.1., Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2015., Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2015. – priopćenje 7.1.1., Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2016., Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2016. – priopćenje 7.1.1., Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2017., Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2017. – priopćenje 7.1.1., Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2018.,

6.3. Migracije

Kod migracija Koprivničko-đurđevačke Podravine, prvotno govorimo o ekonomskim migracijama u i izvan te regije. Ona je glavni motiv seljenja za poslom, većom zaradom i općenito boljim uvjetima života. Obuhvaća unutarnju i vanjsku migraciju. Osnovne su sastavnice migracije imigracija ili useljavanje i emigracija ili iseljavanje. Razlika između useljavanja u određeno područje (I) i iseljavanja iz njega (E) naziva se migracijski saldo ili migracijska bilanca. Ako je broj doseljenika veći od broja iseljenika, tada je riječ o pozitivnom migracijskom saldu (mehanički prirast). Važan je i pojam bruto migracija, koji označava ukupan broj selilaca (I + E). Prema tome, odražava ukupnu migraciju neke zemlje ili područja. Iseljavanje iz nekog prostora ima dvostruki učinak: trenutačni (trenutačni gubitak stanovništva) i dugoročni (odnosi sa sobom sva buduća rađanja) (Nejašmić, 2005).

S obzirom na ostale demografske pokazatelje Koprivničko-đurđevačke Podravine koji su najčešće negativni, ovaj prostor imigracijom je nadopunjavao stanovništvo izgubljeno negativnom prirodnom promjenom. Razvijena industrija, ponajviše prehrambena industrija u Koprivnici predvođena Podravkom, privlačila je stanovništvo iz okolnih krajeva radi zaposlenja.

Provedena je analiza mehaničkog kretanja Koprivničko-đurđevačke Podravine za razdoblje od 1971. do 2011. godine. U tom razdoblju iselilo je 2049 stanovnika (tab 7). U prvom promatranom desetljeću migracijski saldo bio je negativan, iselilo je 1764 stanovnika više nego što je doselilo, ponajviše zbog nedovoljno dobrih ekonomskih prilika i tada novog zakona koji je dozvoljavao iseljenje u inozemstvo na rad. U razdoblju 1981. – 1991. godine zabilježen je najviši pozitivan migracijski saldo, doselila je 1051 osoba više nego što je iselila. U to doba je u industriji radilo najviše zaposlenih. Prostorna pokretljivost stanovništva povećala se tako da je doseljenje u Koprivničko-đurđevačku Podravinu moglo ostvariti i stanovništvo iz puno daljih, nerazvijenih krajeva tadašnje države. U razdoblju 1991. – 2001. godine migracijski saldo je i dalje pozitivan. U prvoj polovici toga desetljeća imigriraju izbjeglice iz ratom zahvaćenih područja i mnoge odlučuju ostati. Poslije rata imigriraju ekonomski migranti iz tih istih područja koja se nisu oporavila nakon rata. U razdoblju 2001. – 2011. godine bilježi se najveći negativni migracijski saldo, iselilo je 2298 stanovnika više nego što je doselilo. Drastičnim smanjenjem broja radnika u industriji velik broj

stanovnika odlazi na rad u inozemstvo, a često se događa da jedan član obitelji odseli radi zaposlenja, a ostatak dođe za njim. Kod takvih slučajeva, pogotovo kod mladih obitelji se događa da te obitelji ostanu u inozemstvu za stalno (trajna migracija).

Tab. 7. Migracijski saldo stanovništva Koprivničko-đurđevačke Podravine

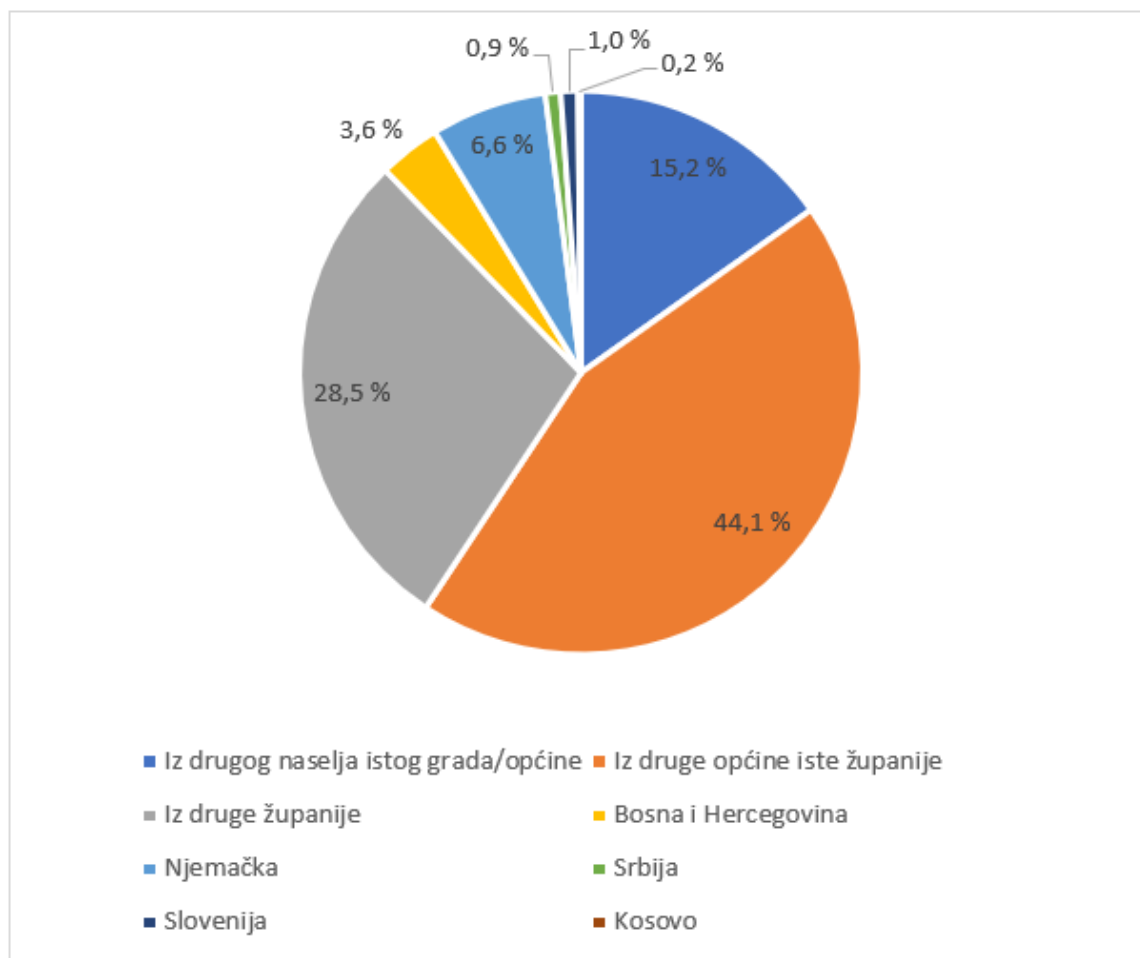
Razdoblje	Popisna promjena	Prirodna promjena	Migracijski saldo
1971.-1981.	-3112	-1764	-1348
1981.-1991.	-2345	-3396	1051
1991.-2001.	-3046	-3592	546
2001.-2011.	-6205	-3907	-2298
1971.-2011.	-14708	-12659	-2049

Izvori: Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske u razdoblju 1857.-2001., Državni zavod za statistiku, Zagreb, www.dzs.hr; Stanovništvo prema starosti i spolu, po naseljima, Popis stanovništva, kućanstva i stanova 2011., Državni zavod za statistiku, Zagreb, www.dzs.hr; Tablogrami rođeni i umrli po naseljima 1964.-2010., Državni zavod za statistiku, Zagreb, CD- ROM (17. 1. 2020.)

Analizom stanovništva prema migracijskim obilježjima popisa 2011. godine, utvrđena su dominantna područja iz kojih je stanovništvo migriralo u Koprivničko-đurđevačku Podravinu. Na popisu se 45,17 % stanovništva izjasnilo da je doselilo u trenutno naselje u kojem živi. Od toga udjela, 44,1 % stanovništva doselilo je u naselja Koprivničko-đurđevačke Podravine iz druge općine Koprivničko-križevačke županije, a 28,5 % stanovništva doselilo je iz neke druge županije Republike Hrvatske, dok je 15,2 % doselilo iz drugog naselja iste općine ili grada. Imigranti iz inozemstva čine 12,2 % doseljenog stanovništva. Najviše imigranata iz inozemstva doselilo je iz Njemačke (6,6 %) i Bosne i Hercegovine (3,6 %) (sl. 17). Zamjetni udjeli doseljenih iz inozemstva su još iz Slovenije, Srbije i Kosova.

Očito je da su migracije u Koprivničko-đurđevačkoj Podravini većinski unutardržavne. Veliki dio stanovništva doseljenog iz drugog naselja istog grada ili općine ili

iz druge općine Koprivničko-križevačke županije sudjelovao je u velikim migracijama sa sela u grad za vrijeme industrijalizacije Podravine. Stanovništvo koje je doseljavalo iz inozemstva dijeli se na povratnike iz država u koje su išli radi boljih ekonomskih prilika i lakšeg zaposlenja, ponajviše Njemačke i Slovenije. Druga skupina imigranata su Hrvati izbjeglice iz Bosne i Hercegovine, Srbije i Kosova. Među izbjeglica ima i bošnjačkog stanovništva. Doseljava i albansko stanovništvo s Kosova radi boljih ekonomskih prilika u Hrvatskoj nego na Kosovu.

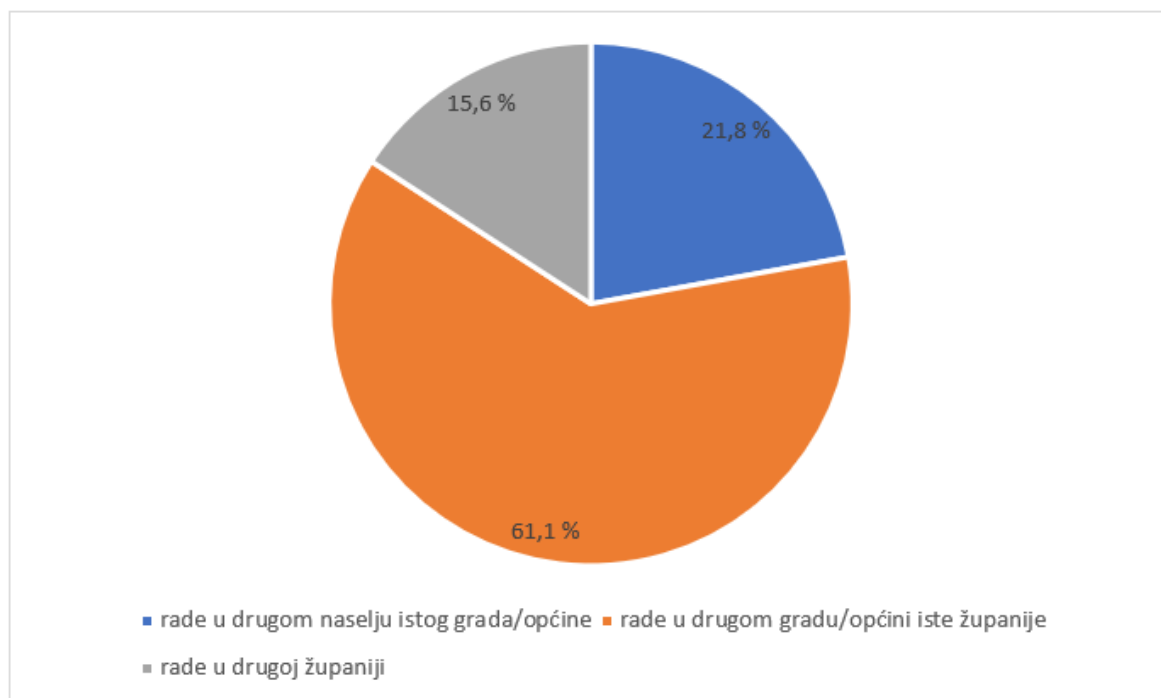
Sl. 17. Doseljeni u Koprivničko-đurđevačku Podravinu 2011. godine po području iz kojeg su doselili

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine: stanovništvo prema migracijskim obilježjima i spolu po gradovima/općinama, www.dzs.hr (17. 1. 2020.)

Dnevne i tjedne migracije stanovništvo vrši najviše iz dva razloga: obrazovanja i posla. Koprivničko-đurđevačku Podravinu karakterizira visoki udio dnevnih i tjednih migranata u ukupnom broju stanovnika. Stanovništvo zbog dobre prometne povezanosti naselja u regiji a i van nje ima priliku za zaposlenjem i školovanjem u daljim naseljima. Dio

stanovništva iz manjih naselja putuje na posao u centre rada. Učenici iz naselja bez osnovnih i srednjih škola svaki dan putuju u druga naselja na nastavu. Dio studenata koji se odluči na studiranje u gradovima van Koprivničko-đurđevačke Podravine koji su dovoljno blizu i dovoljno dobro prometno povezani migrira na dnevnoj bazi. Studenti najviše putuju na dnevnoj bazi u Varaždin, Čakovec i Križevce. Studenti u daljim gradovima kao što su Zagreb, Rijeka i Osijek migriraju na tjednoj bazi.

Kada se zbroje svi dnevni i svi tjedni migranti, dobije se brojka od 17 939 stanovnika. U odnosu na ukupan broj stanovnika Koprivničko-đurđevačke Podravine, dnevni i tjedni migranti zajedno čine 22 % od ukupnog stanovništva. Od svih 17 939 migranata, 16 087 (89,65 %) čine dnevni migranti. Od dnevnih migranata, 72,71 % čine zaposleni, 24,63 % učenici osnovnih i srednjih škola, a 2,66 % studenti. Od ukupnog broja dnevnih migranata koji migriraju radi posla, 61,1 % radi u nekom drugom gradu ili općini Koprivničko-križevačke županije, a 21,8 % radi u istoj općini, ali drugom naselju (sl. 18). Od tjednih migranata ističu se studenti koji čine 57,07 % svih tjednih migranata, slijede stanovnici koji migriraju na tjednoj bazi radi posla s 36,61 %. Učenici osnovnih i srednjih škola čine samo 6,32 % tjednih migranata.

Sl. 18. Odredišta aktivnog stanovništva koje migrira na dnevnoj bazi radi posla Koprivničko-đurđevačke Podravine 2011. godine

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 31. ožujka 2011. : dnevni i tjedni migranti, po naseljima, CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb (18. 1 2020.)

7. SASTAV STANOVNIŠTVA KOPRIVNIČKO- ĐURĐEVAČKE PODRAVINE PREMA DOBI I SPOLU

Proučavanje sastava stanovništva prema dobi i spolu važno je jer se iz njega mogu iščitati potencijali u gospodarstvu i reprodukciji stanovništva. Iz kretanja stanovništva se da iščitati broj stanovnika kroz prošlost do danas. Pomoću sastava stanovništva prema dobi i spolu može se otkriti koliki potencijal za biološku reprodukciju ima trenutno stanovništvo. Pomoću dobne strukture stanovništva moguće je otkriti koliki udio stanovništva je sposoban za rad.

Postoji niz pokazatelja pomoću kojih opisujemo stanovništvo po dobi i spolu. Prosječna starost (x) pokazuje nam prosječnu dob stanovnika Koprivničko-đurđevačke Podravine i dobar je pokazatelj za usporedbu s prosječnom dobi stanovnika Koprivničko-križevačke županije i Republike Hrvatske. Prosječna starost stanovništva Koprivničko-đurđevačke Podravine smanjila se s 41,2 na 39,2 godine od 2001. do 2011. godine (tab. 8). Godine 2011. prosječna starost stanovnika Republike Hrvatske bila je 41,8, a Koprivničko-križevačke županije 41,6 godina. Stanovništvom koje stari smatra se svako stanovništvo čija je prosječna starost iznad 30 godina. U slučaju Koprivničko-đurđevačke Podravine, Koprivničko-križevačke županije i Republike Hrvatske proces starenja stanovništva izrazito je uznapredovao. Udio mladog stanovništva smanjio se dok se udio starog povećao što je i opći trend u Hrvatskoj. Udio starog stanovništva je 17 %, a za svako stanovništvo s udjelom starog stanovništva većim od 8 % smatra se da je u procesu starenja. Udio mladog stanovništva je za više od 10 postotnih bodova manji od udjela starog stanovništva, što znači da je tip ostarjelosti ovog stanovništva duboka starost. Koeficijent feminiteta nam govori koliko ima žena na 100 muškaraca. Više je žena u ukupnom stanovništvu, ali manje u udajno-ženidbenoj dobi. Broj žena na 100 muškaraca povećao se sa 107,1 na 107,4, što nam govori da je porast jedva zamjetan. Indeks starosti jest omjer osoba u nekoj populaciji starih 60 i više godina u odnosu na osobe stare 0-19 godina. Indeks veći od 40 kazuje da je stanovništvo određenog područja zašlo u proces starenja (DZS, 2011). Indeks starosti drastično se povećao od 2001. do 2011. godine i u oba popisa je veći od 40, što indicira nepovoljna reproduktivna obilježja stanovništva. Koeficijent dobne ovisnosti starih kazuje nam odnose između broja starog i zrelog stanovništva. Pojašnjava koliko staro, umirovljeno stanovništvo opterećuje stanovništvo u radno sposobnoj dobi. Starenjem stanovništva se i ovaj koeficijent povećao u razdoblju od 2001. do 2011. godine.

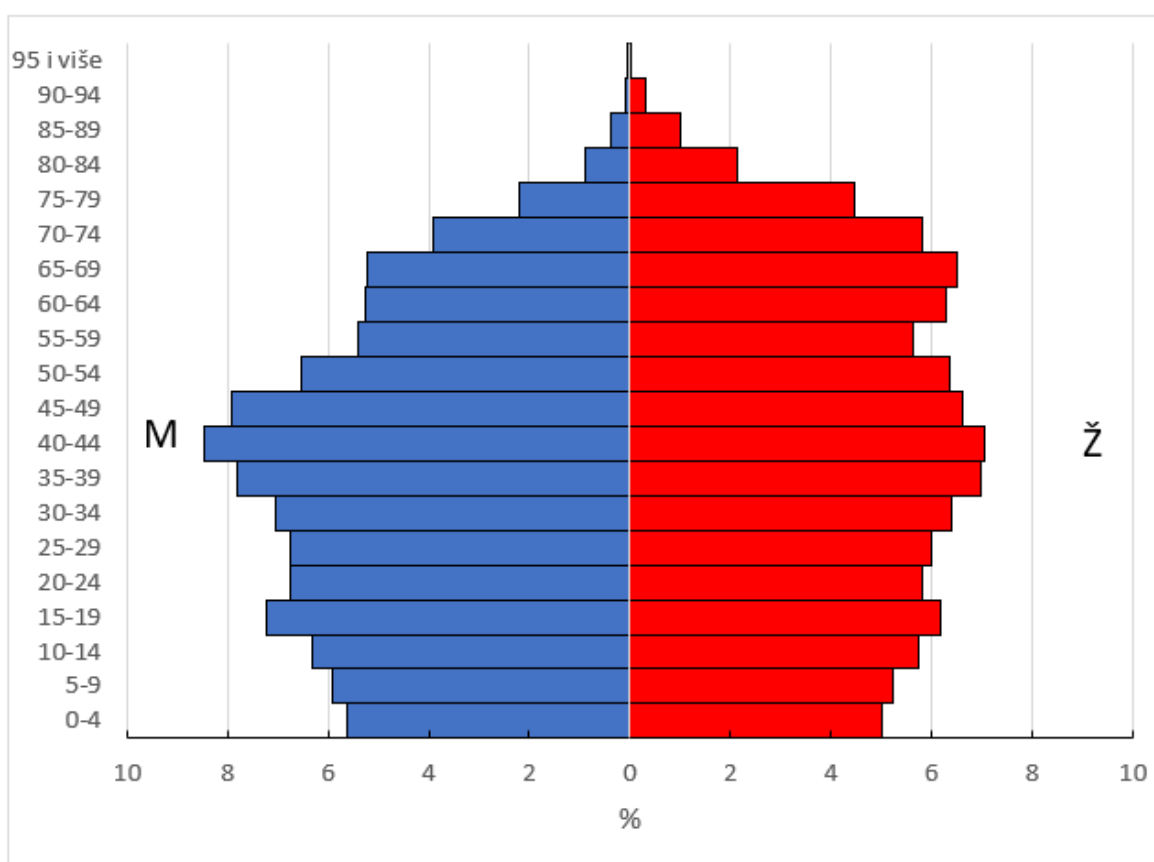
Tab. 8. Pokazatelji dobnih i spolnih obilježja Koprivničko-đurđevačke Podravine 2001. i 2011. godine

	2001.	2011.
Prosječna starost (x)	41,2	39,2
Udio mladog stanovništva (0-14) (%)	20,7	16,9
Udio zrelog stanovništva (15-64) (%)	66,5	66,1
Udio starog stanovništva (65+) (%)	12,8	17,0
Koeficijent feminiteta (K_f)	107,1	107,4
Koeficijent feminiteta ($K_{f(20-39)}$)	94,4	95,5
Indeks starosti (i_s)	61,7	100,6
Koeficijent dobne ovisnosti starih ($k_{d,s}$)	19,2	25,7

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 31. ožujka 2001.: stanovništvo prema spolu i starosti, po naseljima, www.dzs.hr; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 31. ožujka 2011.: stanovništvo prema spolu i starosti, po naseljima, www.dzs.hr (19. 1. 2020.)

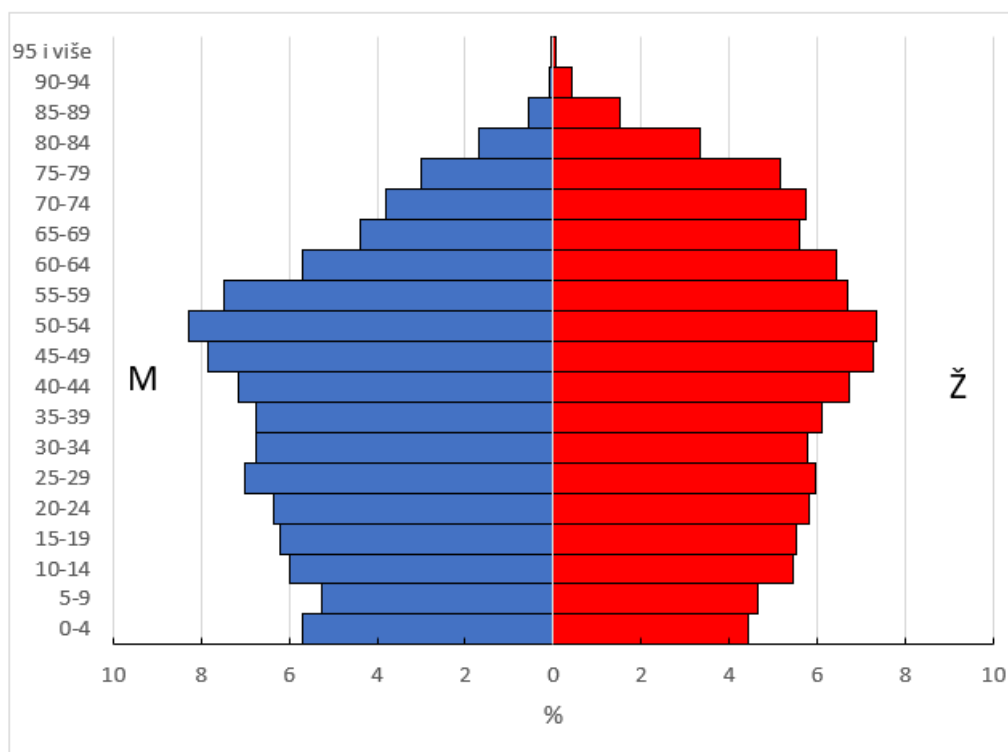
Za prikaz dobno-spolne strukture koristi se dvostruki histogram, poznatiji kao dobno-spolna „piramida.“ Usporedit će se dobno-spolne „piramide“ za stanje iz 2001. (sl. 19) i 2011. (sl. 20) godine. Moguće je uočiti starenje stanovništva jer se baza „piramide“ smanjuje dok se sredina i gornja polovica šire. Prirodna promjena negativna je u Koprivničko-đurđevačkoj Podravini od 1968. godine, što se i očituje na „piramidama“ koje nisu piramidalnog oblika. Baze oba histograma su uže radi smanjene rodosti, pogotovo u zadnjih 30-ak godina. Histogrami poprimaju oblike urne zbog suženog baznog dijela. U oba slučaja Koprivničko-đurđevačka Podravina bilježi regresivni tip dobne strukture. Regresivni tip karakterizira negativna prirodna promjena i visoki udio zrelog i starog stanovništva. Godine 2001. udio mladog stanovništva bio je 16,9 %, zrelog 66,1 % a starog 17 %. Podaci za 2011. godinu su bolji, ali i dalje obilježavaju regresivni tip dobne strukture: udio mladog stanovništva bio je 20,7 %, zrelog 66,5 %, a starog 12,8 %. U gornjem dijelu „piramide“ očita je neravnoteža u udjelu muškaraca i žena, ponajviše radi stradavanja mladih muškaraca u Drugom svjetskom ratu. Najširi dio „piramide“ čini stanovništvo rođeno 1950-ih godina kao posljedica poslijeratnog kompenzacijskog razdoblja („baby booma“) i dobrih ekonomskih prilika tog doba. Naglo sužavanje „piramide“ vidljivo je od 1990-ih godina do danas. Glavni razlog tomu je kombinacija negativnih demografskih čimbenika iseljavanja

zbog Domovinskog rata i negativne prirodne promjene. Razlike u starosnoj strukturi očituju se i u zonama naseljenosti. U zoni uzdignutog dravskog korita prosječna starost stanovnika iznosi 43,1 godinu, u zoni holocenih terasa 43,2 godine, u zoni würmskih terasa 41,5 godinu, a u zoni sjevernih obronaka neogenih pobrđa 42,8 godina. Prosječni indeks starosti za zonu uzdignutog dravskog korita je 123,7, zone holocenih terasa 150,3, zone würmskih terasa 116,4, a zone sjevernih obronaka neogenih pobrđa 145,1. Udio mladih za zonu uzdignutog dravskog korita iznosi 15,4 %, za zonu holocenih terasa 15,2 %, za zonu würmskih terasa 16,2 %, a za zonu sjevernih obronaka neogenih pobrđa 14,8 %. Udio starih za zonu uzdignutog dravskog korita iznosi 22,3 %, za zonu holocenih terasa 22,4 %, za zonu würmskih terasa 19,1 %, a za zonu sjevernih obronaka neogenih pobrđa 18,9 %.

Sl. 19. Dobno-spolna struktura stanovništva Koprivničko-đurđevačke Podravine 2001. godine

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 31. ožujka 2001.: stanovništvo prema spolu i starosti, po naseljima, www.dzs.hr (20. 1. 2020.)

Sl. 20. Dobno-spolna struktura stanovništva Koprivničko-đurđevačke Podravine 2011. godine

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 31. ožujka 2011.: stanovništvo prema spolu i starosti, po naseljima, www.dzs.hr (20. 1. 2020.)

8. DRUŠTVENO-GOSPODARSKI SASTAV STANOVNIŠTVA KOPRIVNIČKO-ĐURĐEVAČKE PODRAVINE

8.1. Ekonomska struktura

Stanovništvo možemo podijeliti prema ekonomskoj aktivnosti. Ekonomski aktivnim stanovništvom smatraju se sve zaposlene osobe, osobe koje obavljaju zanimanje, ali nisu u radnom odnosu, te nezaposlene osobe u određenom razdoblju. Gospodarski neaktivne osobe dijele se na neaktivne osobe s izvorom prihoda (umirovljenici, žive od rente, osobe koje se pripremaju za određeno zanimanje ili se školuju i imaju stipendiju) i uzdržavane osobe (djeca do 15 godina, kućanice, osobe koje se pripremaju za određeno zanimanje ili se školuju na teret drugih te osobe koje su nesposobne za rad ili bolesne) (Metodološka objašnjenja, DZS, 2011).

U Koprivničko-đurđevačkoj Podravini oko polovice stanovništva (50,5 %) je ekonomski aktivno (tab. 9). Veći udio ekonomski aktivnog stanovništva imaju općine u sjeverozapadnom dijelu područja, u okolici Koprivnice. Općina Legrad prednjači sa 67,4 % aktivnog stanovništva. Zbog manjka razvijene industrije ili tercijarnih djelatnosti u općini, stanovništvo je aktivno radom u Koprivnici, susjednom Međimurju i u primarnim djelatnostima, naročito poljoprivredi. Udjeli neaktivnog stanovništva slični su u Koprivničko-đurđevačkoj Podravini i na razini Republike Hrvatske. Umirovljenici čine 28,7 % stanovništva starijeg od 15 godina Koprivničko-đurđevačke Podravine, dok u Hrvatskoj čine 29,3 %. Ostali neaktivni stanovnici čine 20,8 % stanovništva starijeg od 15 godina Koprivničko-đurđevačke Podravine, dok u Hrvatskoj čine 21,2 %.

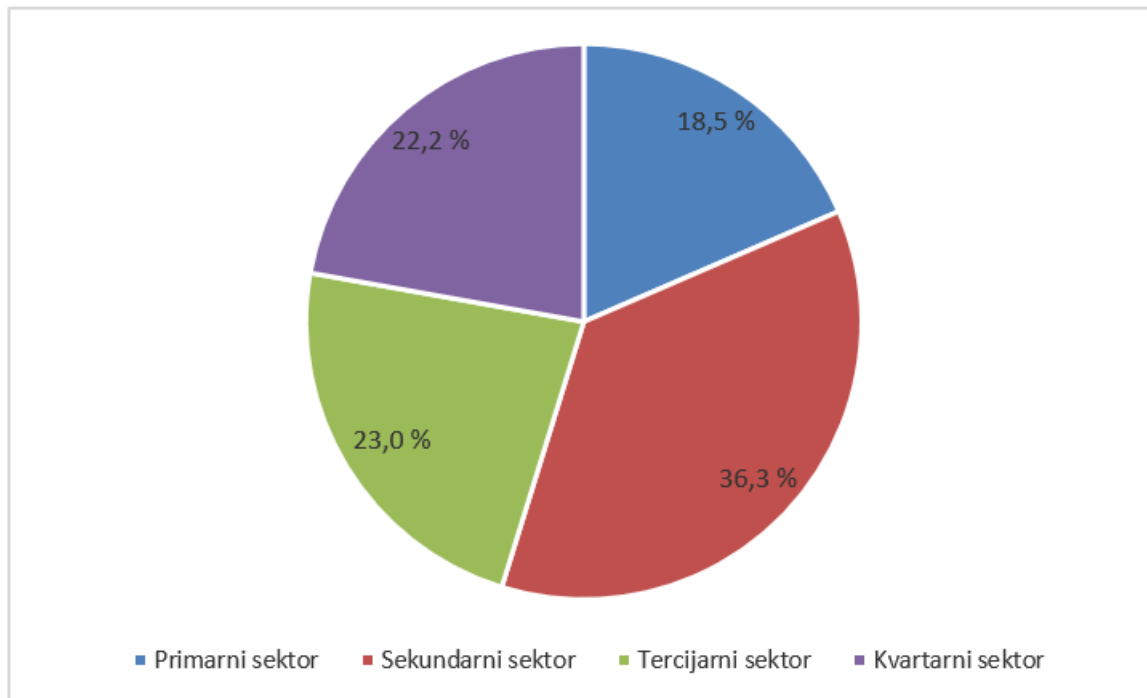
Tab. 9. Stanovništvo Koprivničko-đurđevačke Podravine prema ekonomskoj aktivnosti 2011. godine (u %)

	Aktivno	Neaktivno	
		Umirovljenici	Ostalo neaktivno
Đurđevac	49,4	28,6	22,0
Koprivnica	53,0	29,8	17,3
Ostala naselja	49,8	27,8	22,4
Koprivničko-đurđevačka Podravina	50,5	28,7	20,8

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 31. ožujka 2011.: Stanovništvo staro 15 i više godina prema trenutnoj aktivnosti, starosti i spolu po gradovima/općinama (20. 1. 2020.)

U Koprivničko-đurđevačkoj Podravini još uvijek dominira sekundarni sektor u kojem radi najviše zaposlenih (36,3 %) (sl. 21). Najviše je tome pridonijela opremljenost velikih industrijskih sustava koja još nisu u potpunosti automatizirana, stroj nije zamijenio čovjeka. Najviše se ističu pogon za vađenje zemnog plina u Molvama i okolici i više značajnih industrijskih pogona u Koprivnici: Carlsberg, Belupo i Podravka. Značajan je udio stanovništva zaposlenog u primarnom sektoru koje se pretežito bavi poljoprivredom uz rijeku Dravu. Stanovništvo, a pogotovo mlado stanovništvo malih naselja na području würmskih terasa zbog blizine većih naselja i dobre prometne povezanosti odlučuje se na zaposlenje u sekundarnim, tercijarnim i kvartarnim djelatnostima, unatoč velikih površina poljoprivrednog zemljišta pogodnog za obradu. Čak 41,7 % stanovništva Koprivnice

zaposleno je u industriji radi velikih industrijskih kompleksa u gradu. U Koprivnici je i viši udio zaposlenih u tercijarnim djelatnostima s 28.3% i kvartarnim s 27.6%, dok u primarnim djelatnostima radi samo 2,4 %.

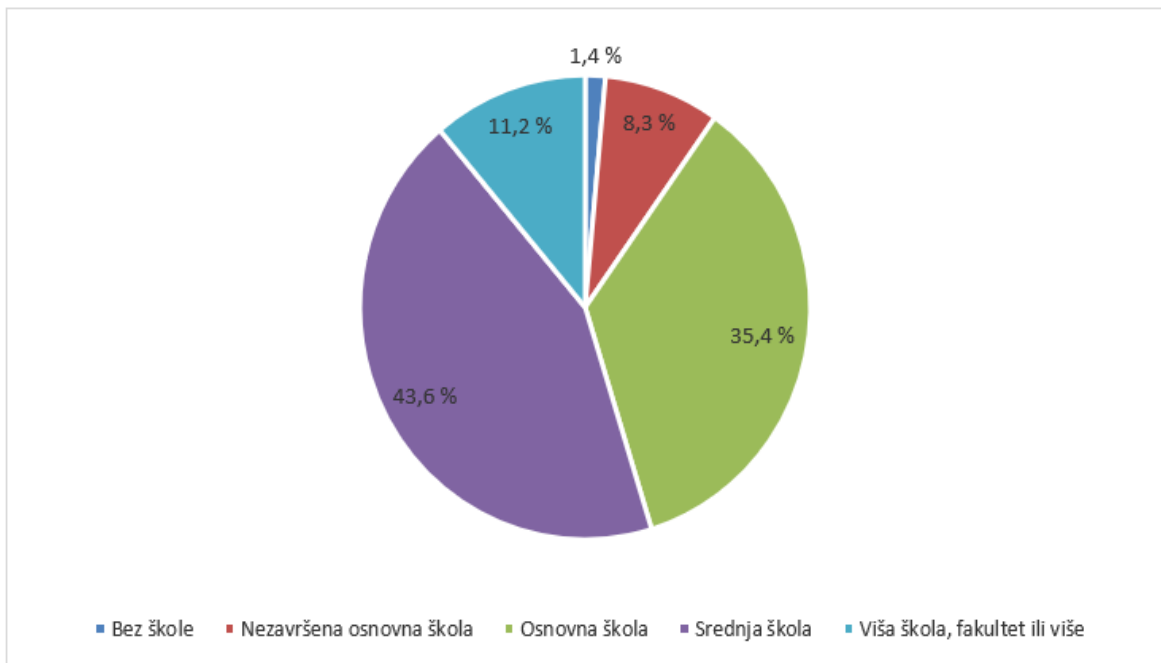

Sl. 21. Udio zaposlenih Koprivničko-đurđevačke Podravine prema sektorima djelatnosti 2011. godine

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 31.ožujka 2011.:zaposleni prema pretežitoj aktivnosti po položaju u zaposlenju, djelatnosti i spolu, po gradovima i općinama, www.dzs.hr (22. 1. 2020.)

8.2 Obrazovna struktura

Nejašmić naziva obrazovnu strukturu „ljudskim kapitalom“ jer nam ona govori koliko potencijala neki prostor ima za gospodarski razvoj. Koprivničko-đurđevačku Podravinu karakteriziraju dobra obrazovna obilježja stanovništva (sl. 22). Udio stanovnika bez škole je samo 1,4 % dok je na razini Hrvatske 1,7 %. Oko 80 % stanovništva ima završenu osnovnu ili srednju školu. Završen fakultet, višu školu ili više obrazovanje ima 11,2 % stanovnika analiziranog prostora što je manje od prosjeka Hrvatske koji iznosi 16,4 %. Stanovništvo je manje bilo zainteresirano za upis fakulteta nakon srednje škole zbog dobre ponude radnih mjesta u industriji i trgovini.

Sl. 22. Obrazovna struktura stanovništva Koprivničko-đurđevačke Podravine 2011. godine
 Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 31. ožujka 2011.: stanovništvo staro 15 i više godina prema spolu i završenoj školi, po gradovima/općinama, www.dzs.hr (23. 1. 2020.)

9. ZAKLJUČAK

Provedbom analize Koprivničko-đurđevačke Podravine došlo se do demografskih činjenica važnih za opis demografskih procesa koji se događaju. Provedena je analiza općeg, prirodnog i mehaničkog kretanja stanovništva. Koprivničko-đurđevačka Podravina sastoji se od 129 naselja, podijeljenih u osamnaest općina i dva upravna grada. U povijesti je na djelatnosti stanovništva više utjecala prirodna osnova. Podravska ravnica bila je iskoristiva za ratarstvo, a pobrđa za šumarstvo. Najprivlačnije područje naseljavanja mijenjalo se od antike do danas više puta. Kao i za vrijeme rimske vladavine, danas je najprivlačniji dio Koprivničko-đurđevačke Podravine kontaktno područje würmskih terasa i pobrđa Bilogore i Kalnika. Područje holocenih terasa i povišenog dravskog korita nije ni kroz povijest imalo gustu mrežu naselja, a razvojem industrije u 20. stoljeću još više depopulira. Analizom popisa stanovništva iz 1991., 2001., i 2011. godine dolazi se do zaključka da Koprivničko-đurđevačka Podravina kontinuirano depopulira. Grad Đurđevac također bilježi kontinuirani pad, dok Koprivnica mali porast u razdoblju od 1991. do 2001. godine, ali sveukupno bilježi pad broja stanovnika. Na ekonomski razvoj Koprivnice utječu prigradska naselja s velikim porastom broja stanovnika. Prirodno kretanje je negativno od 1968. godine i migracijski saldo je negativan, što ne ide u prilog obnovi stanovništva koje stari. Koprivničko-đurđevačku Podravinu očekuje daljnja depopulacija u budućnosti. Potrebno je zadržati mlado stanovništvo što je teško moguće zbog boljih prilika za zaposlenje u većim gradovima Republike Hrvatske ili inozemstvu. Problem je i polariziranost regije na središnji longitudinalni dio guste naseljenosti s dva najveća centra rada i rjeđe naseljene rubne dijelove regije. Naselja u zoni sjevernih obronaka neogenog gorja većinom nisu dovoljno velika da imaju osnovne funkcije naselja. Naselja u zoni povišenog dravskog korita veća su i rjeđe raspoređena, ali njihov rubni položaj uz mađarsku granicu ih ne čini privlačnim prostorom za naseljavanje. Prednost Koprivničko-đurđevačke Podravine je blizina Zagreba. Cestovna i željeznička infrastruktura se moderniziraju te će ubrzo cijela regija biti udaljena sat vremena od Zagreba, što je prihvatljivo vrijeme za dnevnu migraciju. To će omogućiti stanovništvu da ostane živjeti u Koprivničko-đurđevačkoj Podravini dok radi u Zagrebu i okolici. Dođe li do planske decentralizacije stanovništva i ekonomije iz Zagreba, ova regija može postati novi centar razvoja u Sjevernoj Hrvatskoj.

POPIS LITERATURE

- Feletar, D., 1988: *Podravina – Općine Koprivnica, Đurđevac i Ludbreg u prošlosti i sadašnjosti*. Koprivnica: Centar za kulturu, OOUR Muzej grada Koprivnice
- Feletar, D., 2008: Prirodna osnova kao čimbenik naseljenosti gornje hrvatske Podravine, *Podravina* 7 (13), 167-212
- Feletar, D., 2016: Stanovništvo kao faktor razvoja Podravine – Ljudski resursi Podravine u posttranzicijskoj etapi intenzivne depopulacije, *Podravina* 15 (30), 9-100
- Feletar, P., 2011: Industrija Podravine – Od manufaktura do deindustrijalizacije (glavne etape i procesi), *Podravina* 10 (20), 115-162
- Horvat, R., 1997: *Hrvatska Podravina*. Koprivnica: Hrvatsko povijesno društvo: Nakladna kuća Dr. Feletar
- Magaš, D. 2013: *Geografija Hrvatske*. Samobor: Meridijani
- Nejašmić, I., 1999: *Osnove opće geografije*. Zagreb: Educa.
- Nejašmić, I., 2005: *Demogeografija – Stanovništvo u prostornim odnosima i procesima*. Zagreb: Školska knjiga.
- Roglić, J., 2006: *Geografske regije Hrvatske i susjednih zemalja – Geografske posebnosti i razvojni procesi*. Zagreb: Školska knjiga.
- Kos, G., Feletar, P., Orešić, M. 2013: Prometna i turistička valorizacija Podravske magistrale, *Podravina* 12 (24), 150-165

POPIS IZVORA

- Prometna Zona, *Pan-Europski i Trans-Europski koridori*, <https://www.prometna-zona.com/pan-europski-i-trans-europski-koridori/>
- *Odluka o razvrstavanju javnih cesta*. Narodne novine, NN 103/2018
- Državni zavod za statistiku, *Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011., Metodološka objašnjenja*, <https://www.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/censusmetod.htm>
- *Tablogrami 1964.-2011.. Državni zavod za statistiku.*, Zagreb, Državni zavod za statistiku, Zagreb.
- *Metodološka objašnjenja.*, Državni zavod za statistiku, Zagreb, www.dzs.hr
- *Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. - 2001.*, Državni zavod za statistiku, Zagreb, www.dzs.hr.
- *Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2012.* – priopćenje 7.1.1., Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2013.
- *Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2013.* – priopćenje 7.1.1., Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2014.
- *Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2014.* – priopćenje 7.1.1., Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2015.
- *Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2015.* – priopćenje 7.1.1., Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2016.
- *Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2016.* – priopćenje 7.1.1., Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2017.
- *Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2017.* – priopćenje 7.1.1., Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2018.
- *Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2018.* – priopćenje 7.1.1., Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2019.
- *Stanovništvo prema starosti i spolu, po naseljima, Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.*, Državni zavod za statistiku, Zagreb, www.dzs.hr.
- *Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine: stanovništvo prema migracijskim obilježjima i spolu po gradovima/općinama*, Državni zavod za statistiku, Zagreb, www.dzs.hr.
- *Popis stanovništva, kućanstava i stanova 31. ožujka 2001.: stanovništvo prema spolu i starosti, po naseljima*, Državni zavod za statistiku, Zagreb, www.dzs.hr.

- *Popis stanovništva, kućanstava i stanova 31. ožujka 2011.: stanovništvo prema spolu i starosti, po naseljima*, Državni zavod za statistiku, Zagreb, www.dzs.hr.
- *Popis stanovništva, kućanstava i stanova 31. ožujka 2011.: Stanovništvo staro 15 i više godina prema trenutačnoj aktivnosti, starosti i spolu po gradovima/općinama*, Državni zavod za statistiku, Zagreb, www.dzs.hr.
- *Popis stanovništva, kućanstava i stanova 31. ožujka 2011.: zaposleni prema pretežitoj aktivnosti po položaju u zaposlenju, djelatnosti i spolu, po gradovima i općinama*, Državni zavod za statistiku, Zagreb, www.dzs.hr.
- *Popis stanovništva, kućanstava i stanova 31. ožujka 2011.: stanovništvo staro 15 i više godina prema spolu i završenoj školi, po gradovima/općinama*, Državni zavod za statistiku, Zagreb, www.dzs.hr.

POPIS SLIKA

- Sl. 1. Željeznička pruga i važnije državne ceste na području Koprivničko-đurđevačke Podravine
- Sl. 2. Geografski položaj Koprivničko-đurđevačke Podravine
- Sl. 3. Prostorni raspored osnovnih površinskih sedimenata u Gornjoj Podravini i Međimurju
- Sl. 4. Poprečni hipsometrijski profil Podravine od Legradske gore do bila Bilogore
- Sl. 5. Naselja Koprivničko-đurđevačke Podravine po broju stanovnika 2011. godine
- Sl. 6. Promjena udjela stanovništva Koprivničko-đurđevačke Podravine po skupinama
- Sl. 7. Broj stanovnika najvećih naselja Koprivničko-đurđevačke Podravine 1991. godine
- Sl. 8. Broj stanovnika najvećih naselja Koprivničko-đurđevačke Podravine 2011. godine
- Sl. 9. Težišta naseljenosti Koprivničko-đurđevačke Podravine 1857. – 2011. godine
- Sl. 10. Gustoća naseljenosti Koprivničko-đurđevačke Podravine po naseljima 2011. godine
- Sl. 11. Kretanje broja stanovnika Koprivnice, Đurđevca, ostalih naselja i Koprivničko-đurđevačke Podravine od 1857. do 2011. godine
- Sl. 12. Godina populacijskog maksimuma Koprivničko-đurđevačke Podravine po naseljima
- Sl. 13. Indeks promjene broja stanovnika Koprivničko-đurđevačke Podravine 1991. – 2001. godine po naseljima
- Sl. 14. Indeks promjene broja stanovnika Koprivničko-đurđevačke Podravine 2001. – 2011. godine po naseljima
- Sl. 15. Prirodno kretanje Koprivničko-đurđevačke Podravine 1964. – 2018. godine
- Sl. 16. Stopa prirodnih kretanja gradova Koprivnice i Đurđevca 1964.-2018.
- Sl. 17. Dospeljeni u Koprivničko-đurđevačku Podravinu 2011. godine po području iz kojeg su doselili
- Sl. 18. Odredišta aktivnog stanovništva koje migrira na dnevnoj bazi radi posla Koprivničko-đurđevačke Podravine 2011. godine
- Sl. 19. Dobno-spolna struktura stanovništva Koprivničko-đurđevačke Podravine 2001. godine
- Sl. 20. Dobno-spolna struktura stanovništva Koprivničko-đurđevačke Podravine 2011. godine
- Sl. 21. Udio zaposlenih Koprivničko-đurđevačke Podravine prema sektorima djelatnosti 2011. godine
- Sl. 22. Obrazovna struktura stanovništva Koprivničko-đurđevačke Podravine 2011. godine

POPIS TABLICA

Tab. 1. Naselja Koprivničko-đurđevačke Podravine po veličini i broju stanovnika 2011. godine

Tab. 2. Broj stanovnika najvećih naselja Koprivničko-đurđevačke Podravine 1857. i 1953. godine

Tab. 3. Kretanje ukupnog broja stanovnika Koprivničko-đurđevačke Podravine 1991. – 2011. godine

Tab. 4. Kretanje ukupnog broja stanovnika Koprivnice 1991. – 2011. godine

Tab. 5. Kretanje ukupnog broja stanovnika Đurđevca 1991. – 2011. godine

Tab. 6. Kretanje broja stanovnika Koprivničko-đurđevačke Podravine od 1991. do 2011. godine po naseljima

Tab. 7. Migracijski saldo stanovništva Koprivničko-đurđevačke Podravine

Tab. 8. Pokazatelji dobnih i spolnih obilježja Koprivničko-đurđevačke Podravine 2001. i 2011. godine

Tab. 9. Stanovništvo Koprivničko-đurđevačke Podravine prema ekonomskoj aktivnosti 2011. godine (u %)